

Temeljem članka 1. stavka (6), članka 5. stavka (1) točka b) i članka 6. Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine z a k l j u č u j u

SPORAZUM O USVAJANJU DOKUMENTA GLOBALNI OKVIR FISKALNE BILANCE I POLITIKA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA RAZDOBLJE 2020-2022 GODINE IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, VLADE REPUBLIKE SRPSKE I VLADE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Izvršavajući nadležnosti Fiskalnog vijeća Bosne i Hercegovine ustanovljenih Zakonom,

U nastojanju da unaprijedi koordinaciju fiskalne politike u Bosni i Hercegovini,

Uvažavajući potrebu pravovremene izrade proračuna za 2020. godinu,

U cilju ispunjavanja jedne od temeljnih nadležnosti Fiskalnog vijeća Bosne i Hercegovine, te postizanja makroekonomske stabilnosti i fiskalne održivosti svih razina vlasti, strane su suglasne o sljedećem:

I

Ovim sporazumom Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvajaju dokument „Globalni okvir fiskalne bilance i politika u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2020 – 2022 godine“, na koji je dana suglasnost na 1. sjednici Fiskalnog vijeća, održanoj 27.12.2019. godine.

II

U dokumentu Globalnog okvira fiskalne bilance i politika u Bosni i Hercegovini 2020-2022 godine, utvrđeno je da će okvir proračuna institucija Bosne i Hercegovine za 2020, 2021. i 2022. godinu iznositi 996 milijuna KM, uz izdvajanje prihoda od neizravnih poreza u iznosu od 780 miliona KM.

III

Dokument „Globalni okvir fiskalne bilance i politika u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2020 – 2022 godine“ je sastavni dio ovog Sporazuma.

Predsjedatelj

Vijeća ministara BiH

Dr Zoran Tegeltija

Broj: _____

Predsjednik

Vlade Republike Srpske

Radovan Višković

Broj: *dl. 1. 141/20*

Premijer

Vlade Federacije BiH

Fadil Novalić

Broj: _____

**BOSNA I HERCEGOVINA
FISKALNO VIJEĆE**

**GLOBALNI OKVIR FISKALNE BILANCE I POLITIKA U
BOSNI I HERCEGOVINI**

Sarajevo, prosinac 2019. godine

Lista kratica

GOFBP - Globalni okvir fiskalne bilance i politika

BIH - Bosna i Hercegovina

DEP - Direkcija za ekonomsko planiranje

OMA – Odjel za makroekonomsku analizu

PDV – Porez na dodanu vrijednost

JR - Jedinstveni račun

UNO - Uprava za neizravno oporezivanje

RS - Republika Srpska

BD - Brčko distrikt

DOP - Dokument okvirnog proračuna

K (1, 2, 3, 4) - kvartal (1, 2, 3, 4)

DG ECFIN - Opća uprava za ekonomska i financijska pitanja EU

EU - Europska unija

BDP - bruto društveni proizvod

EUROSTAT - Europski statistički ured

ECB - Europska središnja banka

CPI - indeks potrošačkih cijena

MMF - Međunarodni monetarni fond

EK - Europska komisija

CAR - mjera adekvatnosti kapitala (banke)

NPL - nekvalitetni krediti

CBBIH - Centralna banka BiH

TR - tekući račun

UNCTAD - Ured Ujedinjenih naroda za trgovinu, investicije i razvoj

SDU (DSU) - strana direktna ulaganja

VE/HE/TE/SFE - vjetroelektrana/hidroelektrana/termoelektrana/solarna elektrana

UK - Ujedinjeno Kraljevstvo

CEFTA - Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini

SADRŽAJ

REZIME.....	1
UVOD	2
I. MAKROEKONOMSKI OKVIR BiH	3
1.1. Realni sektor	4
1.1.1. Kretanje BDP-a BiH U 2018. godini i projekcije za 2019. godinu	4
1.1.2. Pretpostavke kretanja BDP-a za razdoblje 2020 - 2022. godine.....	5
1.2. Industrijska proizvodnja u razdoblju 2019. - 2022. godine.....	7
1.3. Tržište rada BiH.....	8
1.4. Cijene u srednjoročnom razdoblju.....	10
1.5. Prognoza kretanja rasta bankarskih kredita i depozita	11
1.6. Vanjski sektor.....	13
1.6.1. Platna bilanca Bosne i Hercegovine 2019. - 2022. godine	13
1.6.2. Pregled vanjskotrgovinske razmjene za razdoblje 2019. - 2022. godine	14
1.7. Strana direktna ulaganja.....	15
II. PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA ZA RAZDOBLJE 2019. - 2022. GODINE	18
2.1. Osnove i pretpostavke projekcija prihoda od neizravnih poreza	18
2.2. Trendovi naplate neizravnih poreza	19
2.2.1. Naplata u 2018. godini	19
2.2.2. Naplata u razdoblju siječanj - rujan 2019. godine	20
2.3. Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2019. - 2022. godine.....	29
2.3.1. Projekcije za 2019. godinu	30
2.3.2. Projekcije za razdoblje 2020. - 2022. godine	31
2.4. Razlike u odnosu na prethodne projekcije	33
2.5. Rizici po projekcije	34
3.1. Razina i struktura javne potrošnje.....	35
3.2. Tabela pregled okvira proračuna	36
3.3. Gornje granice zaduženja proračuna.....	42

REZIME

Globalni okvir fiskalne bilance i politika u BiH za razdoblje 2020. - 2022. godine (GOFBP BiH) sastoji se iz tri dijela. Prvo poglavlje ovog dokumenta zasnovano je na makroekonomskim pokazateljima i projekcijama za razdoblje 2020. - 2022. godine, izrađenim od strane Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP BiH), s posebnim fokusom na makroekonomske pokazatelje koji neposredno utječu na elemente fiskalne politike, a osobito na visinu javnih prihoda. Prema prognozama DEP-a, u Bosni i Hercegovini se, pod pretpostavkom očuvanja povoljnog eksternog okruženja i nastavka intenzivnije provedbe strukturnih reformi, u razdoblju od 2020. do 2022. godine očekuje realni rast BDP-a po stopama od 3,7 %, 3,8 %, te 4,0 %, respektivno.

U drugome dijelu riječ je o prihodima od neizravnih poreza, njihovoj visini i strukturi u prethodnoj godini, te projekcijama istih za sljedeće srednjoročno razdoblje, izrađenim od strane Odjela za makroekonomsku analizu pri Upravnom odboru Uprave za neizravno oporezivanje BiH (OMA). Ovaj dio sadrži i elemente raspodjele ovih vrsta prihoda između različitih fiskalnih subjekata u BiH, temeljenih na važećim propisima koji reguliraju ovu oblast.

U 2018. godini je naplaćeno 6.220,8 mil. KM ili 78,2 mil. KM više prihoda u odnosu na 2017. godinu. Projekcije su premašene na prihodima od PDV-a i trošarina na duhan zbog pozitivnih trendova naplate neto PDV-a u posljednjem kvartalu 2018., te promjene strukture tržišta cigareta u korist uvoznih koje su donijele i promjene sheme naplate prihoda od trošarina.

U skladu s navedenim kretanjima prihoda, uvažavajući nužnost smanjenja ukupne javne potrošnje u BiH, te sagledavajući potrebe i nadležnosti svih institucija u BiH, predviđeni iznos sredstava za financiranje institucija BiH, a koji potječu iz prihoda od neizravnih poreza za 2020., 2021. i 2022. godinu je na razini od 780 milijuna KM. Preostali iznos prihoda od neizravnih poreza dijelit će se u skladu s važećim zakonskim rješenjima.

Fiskalni cilj u BiH za 2020. godinu je primarni suficit, iskazan u skladu sa Zakonom o Fiskalnom vijeću u BiH, kao razlika između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigiran za iznos netokamata, koji je u 2020. godini planiran u iznosu od 289,3 mil. KM ili 0,8 % procijenjenog BDP-a za 2020. godinu.

Razina javne potrošnje kao udio u BDP-a u razdoblju 2020. - 2022. godina treba smanjivati s ciljem da ista konsolidirano na razini BiH bude ispod 40 % BDP-a, a ista se u razdoblju 2020. - 2022. godine kreće od 40,3 % do 37,2 % procijenjenog BDP-a.

Gornje granice zaduženja proračuna u 2020. godini, iskazane kao iznos potreban za servisiranje ukupnih dugova ili postotak od BDP-a, u ovisnosti o zakonskom rješenju, predviđaju se u okvirima koji propisuju zakoni kojima je regulirano zaduživanje za svaku razinu vlasti.

UVOD

Zakonom o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini¹ (u daljnjem tekstu: Zakon) iz 2008. godine uspostavljeno je Fiskalno vijeće BiH sa zadatkom koordinacije fiskalne politike, kako bi se osigurala makroekonomska stabilnost i fiskalna održivost Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH.

Prema Zakonu, ovo tijelo je odgovorno za koordinaciju fiskalne politike u BiH i nadležno je za usvajanje prijedloga dokumenta „Globalni okvir fiskalne bilance i politika u BiH“. Savjetodavna grupa službenika iz Ministarstva financija i trezora BiH, Federalnog ministarstva financija, Ministarstva financija Republike Srpske i Direkcije za financije Brčko distrikta priprema i podnosi prijedlog GOFBP-a Fiskalnom vijeću, koje čine predsjedatelj Vijeća ministara BiH, premijeri, državni, federalni i ministar financija RS te guverner Centralne banke i gradonačelnik BD u svojstvu promatrača.²

Globalni okvir fiskalne bilance i politika u BiH predstavlja najvažniji dokument fiskalne koordinacije. Sadrži sljedeće:

- ✓ prijedlog fiskalnih ciljeva proračuna institucija BiH, Federacije BiH, RS i Brčko distrikta
- ✓ prijedlog makroekonomskih projekcija
- ✓ prijedlog projekcija prihoda od neizravnih poreza
- ✓ prijedlog raspodjele prihoda od neizravnih poreza za sljedeću fiskalnu godinu
- ✓ prijedlog gornje granice zaduženja proračuna institucija BiH, Federacije BiH, RS i Brčko distrikta.

U skladu s navedenim, osnovni ciljevi GOFBP-a su: postaviti makroekonomske prognoze za dokumente okvirnih proračuna i proračune države, entiteta i Brčko distrikta, utvrditi prihode od neizravnih poreza i njihovu raspodjelu te odrediti ukupnu razinu duga.

GOFBP, dakle, postavlja sveobuhvatan okvir za individualne DOP-ove te su makroekonomske projekcije u osnovi DOP-a zasnovane na Globalnom okviru fiskalne bilance i politika.

GOFBP BiH za razdoblje 2020. - 2022. godine, izrađen u skladu sa Zakonom, sadrži sve naprijed navedene elemente, čije usuglašavanje predstavlja osnovnu pretpostavku proračunskog planiranja nositelja fiskalnih politika u BiH, odnosno suštinu cjelokupne fiskalne koordinacije u BiH.

¹ „Službeni glasnik BiH“, br. 63/08.

² Fiskalno vijeće nije neovisni čuvar, kako je to slučaj u pojedinim članicama EU. To je koordinirajuće tijelo koje uspostavlja osnovu za državu, FBiH, RS i BD da formiraju vlastite proračune.

I. MAKROEKONOMSKI OKVIR BiH

Kao polazna osnova za izradu projekcija ukupnih prihoda od neizravnih poreza, u tabeli ispod su dane procjene i projekcije makroekonomskih indikatora u BiH do kraja 2022. godine, koje će u nastavku teksta biti detaljnije elaborirane, zajedno s potencijalnim rizicima koji prijete ostvarenju projiciranog makroekonomskog scenarija.

Tabela 1.1. Makroekonomski pokazatelji BiH (službeni podaci za 2017. godinu, posljednji raspoloživi podaci za 2018. godinu i projekcije 2019. - 2022. godine)

Indikator	Zvanični podaci*		Projekcije			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nominalni BDP u mil KM	32.326	34.016	35.346	36.893	38.720	40.699
Nominalni rast u %	4,1	5,2	3,9	4,4	5,0	5,1
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,1	101,6	100,9	100,8	101,3	101,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	31.986	33.490	35.041	36.590	38.226	40.185
Realni rast u %	3,0	3,6	3,0	3,5	3,6	3,8
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,3	1,4	1,0	1,2	1,4	1,5
Potrošnja u mil KM	30.852	32.106	32.992	33.982	35.027	36.268
Realni rast u %	1,0	2,2	1,6	1,6	1,7	1,8
Vladina potrošnja u mil KM	6.369	6.611	6.776	6.918	7.056	7.268
Realni rast u %	1,5	0,9	1,0	0,6	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	24.482	25.496	26.216	27.064	27.971	28.999
Realni rast u %	0,8	2,5	1,8	1,9	2,0	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.653	6.310	6.857	7.556	8.240	9.095
Realni rast u %	5,8	9,2	8,3	9,7	8,9	8,8
Vladine investicije u mil KM	728	859	954	1.240	1.450	1.653
Realni rast u %	1,4	15,4	9,4	28,1	15,3	11,2
Privatne investicije u mil KM	4.924	5.451	5.903	6.316	6.790	7.442
Realni rast u %	6,4	8,3	8,1	6,7	7,6	8,3
Uvoz u mil KM	17.701	18.635	19.476	20.799	22.420	24.344
Nominalni rast u %	13,2	5,3	4,5	6,8	7,8	8,6
Realni rast u %	7,7	3,2	2,5	4,2	5,6	5,0
Izvoz u mil KM	12.574	13.559	14.291	15.466	17.084	18.845
Nominalni rast u %	18,0	7,8	5,4	8,2	10,5	10,3
Realni rast u %	11,8	5,9	3,4	6,0	7,5	7,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	15,9	16,5	17,2	18,0	19,2	20,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.473	-1.376	-1.470	-1.609	-1.605	-1.763
Rast u %	6,2	-6,6	6,9	9,5	-0,3	9,8
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,6	-4,0	-4,2	-4,4	-4,1	-4,3

*Posljednji revidirani raspoloživi podaci.

Izvor: DEP, DOP - Makroekonomske projekcije 2020. - 2022, rujan 2019. godina

1.1. Realni sektor

1.1.1. Kretanje BDP-a BiH U 2018. godini i projekcije za 2019. godinu

Prema službenim podacima BHAS (statistika nacionalnih računa), Bosna i Hercegovina je u 2018. godini ostvarila realni rast bruto domaćeg proizvoda (u daljnjem u tekstu: BDP) od 3,6 % (mjereno rashodovnim pristupom), što predstavlja nastavak trenda ekonomskog rasta iz prethodnih godina. Ovaj ekonomski rast je ostvaren zahvaljujući jačanju domaće i izvozne tražnje uslijed izrazito povoljnih ekonomskih prilika u vanjskom okruženju. Imajući u vidu strukturu ekonomije u Bosni i Hercegovini u okviru koje finalna potrošnja i investicije predstavljaju ključne komponente ekonomskog rasta, sasvim je očekivano da su iste imale najveći doprinos u ekonomskom rastu u 2018. godini. Tako je tijekom 2018. godine finalna potrošnja zabilježila rast od 2,2 % i doprinos ekonomskom rastu od 2,1 postotna poena (u daljnjem u tekstu: p. p.), dok je u okviru investicija zabilježen rast od 9,2 % i doprinos ukupnom ekonomskom rastu od 1 p. p. S druge strane, povoljne ekonomske prilike u međunarodnom ekonomskom okruženju u 2018. godini rezultirale su povećanjem ukupnog izvoza u Bosni i Hercegovini od oko 6,0 %, dok je uvoz ostvario rast od 3,2 %, što je dovelo do smanjenja trgovinskog deficita od 3,6 % i pozitivan doprinos ekonomskom rastu od oko 0,5 p. p.³

Prema preliminarnim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (u daljnjem u tekstu: BHAS), statistika nacionalnih računa, rashodni pristup, procjenjuje se da je Bosna i Hercegovina u K1 2019. godine ostvarila ekonomski rast od 2,3 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok je desezonirana stopa u odnosu na K4 2018. godine iznosila 0,6 %.⁴ Ovo predstavlja nastavak trenda ekonomskog rasta iz prethodne godine, s tim da je registrirana stopa rasta bila nešto niža u odnosu na prethodnu godinu. Usporavanje trenda ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u odnosu na prethodnu godinu u velikoj mjeri je posljedica slabljenja ekonomskih kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju u prvoj polovici 2019. godine koje se manifestiralo usporavanjem rasta bruto domaćeg proizvoda prije svega u zemljama Europske unije (u daljnjem u tekstu: EU). Naime, prema preliminarnim podacima EUROSTAT-a za prvo polugodište 2019. godine, ekonomski rast u zemljama EU 28 iznosio je 1,5 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, što predstavlja značajno nižu stopu rasta u odnosu na prethodnu godinu. Promatrano po zemljama, najznačajnija slabljenja ekonomskog rasta u P1 2019. godine zabilježena su u Njemačkoj i Italiji, gdje su registrirane stope rasta iznosile 0,7 %, odnosno -0,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.⁵

S druge strane, ako se na bazi raspoloživih podataka (nacionalni računi za K1 2019. godinu i kratkoročni ekonomski pokazatelji za P1 2019. godinu) promatra ekonomski rast u Bosni i Hercegovini mogu su primijetiti prvi znaci usporavanja rasta BDP-a u odnosu na prethodnu godinu. Naime, stopa ostvarenog ekonomskog rasta od 2,3 % u K1 2019. godini je znatno niža u odnosu na K1 2018. godine kada je registrirani rast iznosio 3,1 %. Ako se ima na umu da je tijekom prethodnog razdoblja vanjsko okruženje predstavljalo jednu od ključnih determinanti ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini, nije teško zaključiti da je usporavanje istog u 2019. godini direktna posljedica slabljenja ekonomske aktivnosti u zemljama EU.

³ BHAS, priopćenje, „Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu 2018. godinu, rashodni pristup, prvi rezultati“, 23. 7. 2019. godine.

⁴ BHAS, priopćenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci“, 28. 6. 2019. godine

⁵ EUROSTAT, News release, „GDP main aggregates and employment estimates for second quarter 2019“, 137/2019,

Raspoloživi kratkoročni podaci o ekonomskim kretanjima u Bosni i Hercegovini u P1 2019. godini, kao što su pad indeksa industrijske proizvodnje od 4,5 %, stagnacija robnog izvoza -0,1 %, kao i usporen rast broja zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu, te niska razina građevinskih radova, nagovještavaju usporavanje ekonomskog rasta do kraja 2019. godine. Vrijedi također istaknuti da su negativne posljedice slabljenja gospodarske aktivnosti iz vanjskog okruženja znatno vidljivije u okviru izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije i samog izvoza robe u Bosni i Hercegovini. Stoga se prema projekcijama DEP-a do kraja 2019. godine očekuje znatno niža stopa rasta ukupnog izvoza od 3,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč slabljenju izvozne tražnje, očekivani rast robnog izvoza je 2,5 % (što je duplo niža stopa rasta u odnosu na prethodnu godinu), dok se istovremeno očekuje nešto značajniji rast izvoza usluga od oko 6 %. S druge strane, ako se u vidu ima struktura privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini, koja je prilično neelastična, do kraja 2019. godine može se očekivati nastavka trenda rasta ukupnog uvoza od 2,5 % na kraju 2019. godine. Ovo približavanje stopa rasta izvoza i uvoza obzirom na znatno višu uvoznu osnovicu dovelo bi do blagog povećanja vanjskotrgovinskog deficita, dok bi doprinos vanjske trgovine u ekonomskom rastu bio neutralan.

Međutim, unatoč slabljenju pokazatelja iz proizvodno-izvoznog sektora, očekuje se da će Bosna i Hercegovina kroz komponente domaće tražnje (potrošnja i investicije) na kraju 2019. godine ostvariti ekonomski rast od oko 3 % u odnosu na prethodnu godinu.⁶ Naime, ako se ima u vidu da privatna potrošnja čini oko 75 % BDP-a u Bosni i Hercegovini, nije teško zaključiti da kretanja u okviru ove komponente u biti određuju kretanje ekonomskog rasta u zemlji. Tako se na osnovi pokazatelja kako što su rast privatne potrošnje u K1 2019. godine od 1,6 %, povećanje broja zaposlenih i umirovljenika kao i njihovih primanja (koja su još uvijek veoma skromna) te tekućih priliva iz inozemstva očekuje da bi privatna potrošnja do kraja 2019. godine mogla ostvariti rast od 1,8 %. Uz ovaj rast privatne potrošnje očekuje se i rast javne potrošnje od 1 %, što bi na kraju godine trebalo rezultirati povećanjem ukupne finalne potrošnje od 1,6 %. Pored povećanja potrošnje, u 2019. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje da bi povećanja investicijskih ulaganja od 8,3 % kroz ulaganja privatnog i javnog sektora trebala dati značajan doprinos očekivanom ekonomskom rastu tijekom 2019. godine.

Očekivani rast privatnih investicija, ali i rast javnih investicija od oko 9,0 %, kao rezultat povećane realizacije projekata u elektroenergetskom sektoru i prometnoj infrastrukturi, svakako će pozitivno utjecati na rast BDP-a. Naravno, ovdje treba istaknuti i to da je razina udjela javnih investicija u ukupnim investicijama, ali i u BDP-u prilično skromna i da je stopa rasta javnih investicija sklona čestim oscilacijama. Navedene oscilacije svakako treba vezati za izvore financiranja istih. Najveći udio u financiranju investicijskih projekata imaju inozemni izvori financiranja (kredit i grantovi). Što se tiče domaćih izvora financiranja, oni se odnose na proračunska sredstva i manjim dijelom na vlastita sredstva sudionika u realizaciji projekata.

1.1.2. Pretpostavke kretanja BDP-a za razdoblje 2020. - 2022. godine

Referentne međunarodne institucije koje se bave projekcijama ekonomskog rasta u svijetu, kao što su Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka i Europska komisija, u razdoblju 2020. -2022. godine najavljuju

⁶ Projekcija DEP-a, rujan 2019. godine

prevladavanje globalnih ekonomskih izazova kao što su trgovinske nesuglasice, pitanja BREXIT-a, koja ograničavaju jačanje ekonomskog rasta. Tako se prema posljednjim raspoloživim projekcijama MMF-a u ovom razdoblju očekuje da svjetska ekonomija zabilježi prosječan ekonomski rast od preko 3,0 % na godišnjoj razini, dok se prognoza ekonomskog rasta zemalja EU-a kreće oko 2,0 %. Ovo povoljnije eksterno okruženje uz bolji poslovni ambijent u zemlji bi trebali predstavljati osnovne pretpostavke projekcija ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2020. – 2022. godine.

S tim u vezi, u 2020. godini u Bosni i Hercegovini se projicira ekonomski rast od 3,5 %, dok bi stope rasta u 2021. odnosno 2022. godini trebale iznositi 3,6 %, odnosno 3,8 %. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tijekom ovog razdoblja trebala predstavljati domaća tražnja. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanja industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza, kao i povećanje novčanih priliva iz inozemstva trebali bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana, a samim time i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u razdoblju 2020. - 2022. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 2 % (2020.: 1,9 %, 2021.: 2,0 %, 2022.: 2,1 %). S druge strane, imajući u vidu visoku razinu javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni Hercegovini i aktivnosti koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije, tijekom ovog razdoblja očekuje se postupna stabilizacija javnih financija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u razdoblju 2020. - 2022. godine očekuje tek blagi rast javne potrošnje od 0,5 % na godišnjoj razini (2020.: 0,6 %, 2021.: 0,5 % i 2020.: 0,5 %). Ako se ima u vidu da bi tijekom ovog razdoblja projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, njezin udio u BDP-u bi se smanjio s trenutačnih oko 19,4 % na 17,9 % na kraju 2022. godine.

Investicije bi tijekom ovog razdoblja za razliku od prethodnih godine mogle imati značajniji rast, a samim time i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U razdoblju 2020. - 2022. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje ukupnih investicija po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 9 % (2020.: 9,7 %, 2021.: 8,9 %, 2022.: 8,8 %). Iako ova stopa rasta investicija može djelovati optimistično, vrijedi istaknuti da investicije još uvijek imaju prilično skromnu zastupljenost u strukturi BDP-a u Bosni i Hercegovini od svega 18 %. U ovom vremenskom okviru očekuje se povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80 % ukupnih investicija), kao i dosta značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi očekivano stjecanje statusa kandidata za članstvo u EU-u uz kontinuiran proces unapređenja poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investicijska ulaganja u BiH. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju bh. ekonomije smatra se da će javne investicije predstavljati važnu polugu za poticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje cestovne infrastrukture i energetske projekti, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih financijskih institucija, bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih, mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od preko 15 % na godišnjoj razini. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru razina javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini trebala biti uvećana.

Povoljno eksterno okruženje uz unapređenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u Bosni i Hercegovini predstavljaju ključne pretpostavke projekcija kretanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Uz zavidan stupanj realizacije navedenih pretpostavki u razdoblju 2020. - 2022. godine očekuje se porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tijekom ovog razdoblja očekuje se prosječni godišnji rast izvoza od oko 7 %, pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tijekom ovog razdoblja, zahvaljujući ovom izvoznom

rastu, udio izvoza u BDP-u bio povećan s 40 % u 2020. godini na 46 % na kraju 2022. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom razdoblju trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 4,9 %. Tijekom ovog razdoblja očekuje se nešto snažniji rast uvoza roba (prosječni godišnji rast uvoza roba 4,9 %) u odnosu na uvoz usluga (prosječni godišnji rast 2,6 %) s obzirom na očekivani rast privatne potrošnje i osobito investicija koje se većim dijelom snabdijevaju kroz uvoz roba. Uslijed ovog uvoznog rasta udio uvoza bi bio povećan s 55 % BDP-a u 2020. godini na oko 60 % na kraju 2022. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postupnim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita, odnosno njegovom postupnom stabilizacijom kao udjelom u BDP-u na oko 14 %. Pod pretpostavkom realizacije osnovnog scenarija ekonomskih kretanja u okruženju i Bosni i Hercegovini tijekom promatranog razdoblja očekuje se i djelomično poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom na oko 77 %.

Rizici za ostvarivanje navedenih projekcija se mogu klasificirati u dvije grupe, i to na vanjske i unutarnje. Trenutačno raspoloživa istraživanja međunarodnih institucija koja su nisu konačna ukazuju na slabljenje ekonomske aktivnosti i poslovnog povjerenja odnosno ekonomskih očekivanja u 2019. godini. Materijalizacija ovih rizika, kao i mogućnost da isti budu nastavljeni u srednjem roku, predstavlja najveći rizik za osnovni scenarij koji je predstavljen u ovom izvješću. S druge strane, veću prijetnju predstavljaju unutarnji izazovi, odnosno unutarnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutarnje rizike predstavljaju složen sustav donošenja odluka u BiH i sporo provođenje ekonomskih reformi. Eventualna kašnjenja u procesu formiranja vlasti i provođenju reformi bi se mogla negativno odraziti na planiranu dinamiku izvršenja javnih investicija, što bi se sigurno odrazilo i na ukupni ekonomski rast.

Što se tiče rizika u srednjem roku za razdoblje 2020. - 2022. godine, oni se odnose na migraciju stanovništva iz BiH, posebno mladog, obrazovanog i kvalificiranog kadra, što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projiciranog.

1.2. Industrijska proizvodnja u razdoblju 2019. - 2022. godine

Prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2018. godinu, u Bosni i Hercegovini je ostvaren rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 1,6 % u odnosu na prethodnu godinu i bio je praćen povećanjem broja zaposlenih osoba u okviru iste.⁷

Međutim, ako se pažljivije promatra kretanje fizičkog obujma industrijske proizvodnje, nije teško primijetiti da je ova stopa rasta bila duplo niža u odnosu na prethodnu godinu, kada je registriran rast od 3,1 %. Posljedica je ovo postupnog slabljenja gospodarske aktivnosti u vanjskom okruženju u drugoj polovici godine, što se ponajviše odrazilo na prerađivačku industriju u Bosni i Hercegovini koja je stagnirala. Ovakav trend slabljenja industrijske proizvodnje nastavljen je i u prvoj polovici 2019. godine. Naime, prema trenutačno raspoloživim podacima BHAS-a za P1 2019. godinu, u Bosni i Hercegovini registriran je pad fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 4,5 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Na ovaj način je nastavljen veoma nepovoljan trend slabljenja fizičkog obujma industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini tijekom svakog mjeseca u prvoj polovici 2019.

⁷ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, priopćenje "Indeks obujma industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini", 25. 1. 2019.

godine.⁸ Iako je ovo smanjenje na razini razdoblja djelomično posljedica prilično visoke osnovice iz prethodne godine, ipak je čini se ključni razlog bilo evidentno usporavanje ekonomske aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima kao što su Njemačka i Italija. Pregled kretanja industrijske proizvodnje po sektorima u biti se značajnije ne razlikuje od kretanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH, pošto je pad proizvodnje zabilježen u okviru svih sektora. Najznačajniji pad proizvodnje zabilježen je u okviru sektora za proizvodnju električne energije 12,4 %, dok su smanjenja u okviru sektora rudarstva i prerađivačke industrije iznosila 2,9 % odnosno 1,8 %. Ovakva kretanja proizvodnog sektora su posljedica nepovoljne strukture u okviru prerađivačke industrije koju karakterizira niska razina proizvodnje uglavnom proizvoda niskog tehnološkog intenziteta koji uglavnom zavise od kretanja tržišta u glavnim trgovinskim partnerima. Stoga će kretanja u okviru industrijske proizvodnje do kraja 2019. godine ovisiti o kretanjima u okviru ovih trgovinskih partnera i eventualnom poboljšanju proizvodnje u okviru sektora za proizvodnju električne energije u Bosni i Hercegovini.

Prema raspoloživim projekcijama referentnih međunarodnih institucija, u razdoblju 2020. – 2022. godine u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju očekuje se stabilizacija ekonomskih prilika. Tako da se očekuje da bi ova dešavanja u međunarodnom okruženju trebala imati pozitivne implikacije na regiji i u konačnici na Bosnu i Hercegovinu. Ova eksterna dešavanja, uz interne dinamike koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta, trebala bi rezultirati povećanjem proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koja ima visok stupanj izvozne orijentacije. To će podrazumijevati povećanje investicijskih ulaganja (inozemnih i domaćih), veću iskorištenost kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i u konačnici porast fizičkog obujma industrijske proizvodnje u BiH. Osim ovoga, planirana investicijska ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana bh. industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom razdoblju bio jedan od nositelja industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH u navedenom razdoblju. Imajući u vidu sve navedene okolnosti, tijekom ovog razdoblja u Bosni Hercegovini se mogu očekivati nešto više stope rasta fizičkog obujma industrijske proizvodnje, kao i značajniji doprinos ukupnom ekonomskom rastu u zemlji.

Pored općih rizika za ukupnu bh. ekonomiju, uslijed prilično visoke zastupljenosti sektora za proizvodnju električne energije u okviru industrijske strukture nepovoljne vremenske prilike i zastarjelost postojećih proizvodnih kapaciteta.

1.3. Tržište rada BiH

Na osnovi raspoloživih podataka o osnovnim indikatorima na tržištu rada, prosječan broj zaposlenih osoba u Bosni i Hercegovini u P1 2019. godine se nastavio uvećavati (2,3 %) u poređenju s istim razdobljem 2018. godine i iznosio je 815,7⁹ tisuća. Iako je broj zaposlenih osoba uvećan u svim područjima djelatnosti, najznačajniji

⁸Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, priopćenje, „Indeks obujma industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za lipanj 2019. godine - prethodni podaci“, 25. 7. 2019. godine.

⁹ Privremeni podatak. Izvor: BHAS, zaposleni po djelatnostima.

doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini je u djelatnosti trgovine. U području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila, motocikala broj zaposlenih osoba je uvećan za 2,4 % g/g.¹⁰ U djelatnosti prerađivačke industrije, koja zapošljava najveći broj osoba u Bosni i Hercegovini, broj zaposlenih je usporeno rastao (0,9 % g/g) u P1 2019. godine.

Navedena stopa rasta je mnogo sporija u poređenju s istim razdobljem prošle godine, što je posljedica dešavanja u oblasti prerađivačke industrije (pogledati poglavlje industrijske proizvodnje).¹¹ Uz rast broja zaposlenih osoba, broj nezaposlenih osoba u Bosni i Hercegovini je smanjen. U P1 2019. godine prosječan broj registriranih nezaposlenih osoba u Bosni i Hercegovini iznosio je oko 418,8 tisuća i manji je za 9,3 % u odnosu na isto razdoblje 2018. godine. Intenzivno smanjenje broja registriranih nezaposlenih osoba utjecalo je na nižu stopu nezaposlenosti. Anketna stopa nezaposlenosti u 2019. godini iznosi 15,7 %. Prosječna netoplaća u Bosni i Hercegovini u P1 2019. godine iznosila je 911 KM i nominalno je veća za 5,1 % u odnosu na isto razdoblje 2018. godine. Zbog rasta ukupne razine cijena, realni rast prosječne netoplaće bio je nešto sporiji i iznosi 4,2 %. Uzimajući u obzir dešavanja na tržištu rada u prvoj polovici 2019. godine, može se pretpostaviti da bi do kraja godine broj zaposlenih lica mogao biti veći oko 2,2 %, uz nominalni rast prosječne netoplaće oko 5 %.

Dešavanja na tržištu rada u 2020. godini značajno će determinirati poslovni ambijent, kako u Bosni i Hercegovini tako i regiji i EU. Prema projekcijama Europske središnje banke (lipanj 2019.) i projekcijama Europske komisije (proljeće 2019.), stopa nezaposlenosti u EU i eurozoni bi trebala biti niža u 2020. godini uz rast broja zaposlenih osoba. S obzirom na to da oblast prerađivačke industrije i trgovine u Bosni i Hercegovini zapošljava najveći broj osoba (oko 39 %), prilikom izrade projekcija o broju zaposlenih uzete su u obzir pretpostavke o dešavanjima u prerađivačkoj industriji kao i trgovini. Pored toga, razina investicija utječe na intenzitet rasta broja zaposlenih osoba. U 2020. godini prema projekcijama DEP-a očekuje se rast obujma investicija, trgovine, ali i postupni rast obujma industrijske proizvodnje. Sve navedeno bi se moglo odraziti na rast broja zaposlenih osoba u Bosni i Hercegovini od 2,4 % g/g, uz nastavak postupnog smanjenja stope nezaposlenosti. Prosječna netoplaća bi u 2020. godini mogla biti uvećana za 3,3 % g/g.¹²

Izrada srednjoročnog scenarija 2021. - 2020. godine u oblasti tržišta rada bazirana je na očekivanom ekonomskom rastu u promatranom razdoblju, odnosno razini potražnje, trgovine i investicija. Europska središnja banka u svojim projekcijama predviđa u 2021. godini smanjenje stope nezaposlenosti u eurozoni na 7,3 %, uz povećanje broja zaposlenih od 0,6 %. Pretpostavljeni rast investicija i trgovine u Bosni i Hercegovini bi se trebao pozitivno odraziti na broj zaposlenih osoba, osobito u sektorima koji su prethodnih godina zapošljavali najviše osoba u Bosni i Hercegovini. Uz pozitivna dešavanja u oblasti industrije, trgovine, ali i pojedinih uslužnih djelatnosti, stvorili bi se realni uvjeti za rast broja zaposlenih osoba u promatranim djelatnostima. Kao i prethodne godine, očekuje se da bi doprinos rastu broja zaposlenih mogao biti skromniji u javnom¹³ sektoru u odnosu na ostala područja djelatnosti. Generalno, uz pozitivnu poslovnu klimu, kako u Bosni i Hercegovini tako i u okruženju i

¹⁰ U spomenutoj djelatnosti zaposleno je 18,5 % od ukupnog broja zaposlenih osoba u Bosni i Hercegovini.

¹¹ U razdoblju VI. 2019. – VI. 2018. broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji je smanjen za 0,4 %.

¹² Razina prosječne netoplaće u razdoblju 2020. - 2022. godine mogla bi biti veća u zavisnosti od potražnje radne snage (zadržavanje kvalitetne i deficitarne radne snage).

¹³ U analizi se misli na djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja.

zemljama EU, očekuje se povećanje broja zaposlenih osoba oko 2,5% g/g, ali i nastavak trenda postupnog uvećanja netoplaća od 3,4 % - 3,5 % g/g.

Kretanja na tržištu rada su determinirana ekonomskim rastom, odnosno poslovnim ambijentom i potražnjom za radnom snagom kako u Bosni i Hercegovini tako i u okruženju i EU-u. Prema tome, ukoliko dođe do negativnih odstupanja u projekcijama u oblasti industrijske proizvodnje, trgovine i investicija, to bi se odrazilo na dinamiku rasta broja zaposlenih osoba i plaća. Pored toga, implementacija planiranih strukturnih reformi u Bosni i Hercegovini mogla bi utjecati na kreiranje novih radnih mjesta i rast plaća, odnosno poboljšanje/pogoršanje kupovne moći i životnog standarda. Sve navedene promjene ujedno predstavljaju osnovne rizike za projekcije na tržištu rada u osnovnom scenariju.

1.4. Cijene u srednjoročnom razdoblju

Rast cijena u Bosni i Hercegovini nastavljen je u 2019. godini, ali po nešto sporijoj stopi u odnosu na prethodnu godinu. U razdoblju I. – VII. 2019./I. – VII. 2018. registrirana je inflacija od 0,8 %. Promatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje, najznačajnije stope rasta bile su u odjeljcima alkoholnih pića i duhana (4,4 %), stanovanja, vode, el. energija, plina i dr. energenta (2,9 %), prijevoza (2,5 %) te hrane i bezalkoholnih pića (1,2 %). Od 1. siječnja 2019. godine nastavljeno je povećanje trošarina¹⁴ na duhan i cigarete, odnosno harmonizacija trošarinske politike na duhan i cigarete s legislativom EU-a, što je utjecalo na rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duhana. Rast cijena u odjeljku prijevoza bio je sporiji u poređenju s istim razdobljem prošle godine i velikim dijelom su ga determinirale cijene nafte i benzina. Rastu cijena u odjeljku stanovanja, vode, el. energija, plina i dr. energenta doprinio je rast tečnih i čvrstih goriva, plina i najamnina za stanovanje. Iako je u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića zabilježen nešto sporiji rast cijena (u poređenju s prethodno spomenutim odjeljcima), njihov doprinos rastu ukupne inflacije nije bio zanemariv zbog velikog udjela u CPI indeksu. Na osnovu toga može se pretpostaviti da bi inflacija u Bosni i Hercegovini u 2019. godini mogla biti nešto niža u odnosu na prethodnu godinu i iznositi oko 1 %.

Promatrajući povijesni rast cijena u Bosni i Hercegovini, može se zaključiti da je velikim dijelom determiniran promjenama cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, cijenama hrane, trošarinama na određene proizvode, cijenama komunalija itd. Zbog toga su projekcije inflacije u 2020. godini zasnovane na pretpostavkama o kretanju cijena spomenutih proizvoda. Projekcije Svjetske banke¹⁵, MMF¹⁶-a kao i ljetne projekcije Europske komisije (EK) pokazuju smanjenje cijena sirove nafte u 2020. godini. Prema EK, cijena sirove nafte u 2020. godini bi trebala biti niža u odnosu na 2019. godinu oko 4,9 % i iznositi 61,5 \$/ barelu, a inflacija u EU-u bi mogla iznositi 1,6 %. Pored toga, cijene hrane prema projekcijama MMF-a bi mogle biti veće za 2,1 % g/g u promatranoj godini. Za projekcije

¹⁴ Povećanje trošarina na cigarete i duhan od 1. 1. 2019. godine. Minimalna trošarina za pakiranje cigareta od 20 komada iznosi 2,86 KM, a specifična trošarina 1,65 KM za isto pakiranje. Trošarina na duhan za pušenje utvrđuje se u visini od 80 % minimalne trošarine na cigarete utvrđene u članku 3. stavku (3) ove odluke iskazane za 1000 komada cigareta i iznosi 114,40 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2019. godinu.

¹⁵ Projekcije od travnja 2019.

¹⁶ WEO, srpanj 2019.

inflacije u Bosni i Hercegovini u 2020. godini uzet je u obzir mogući nastavak trošarinske politike na cigarete i duhan. Uz pretpostavku o stabilnim cijenama komunalija i hrane u Bosni i Hercegovini se može očekivati inflacija od 1,2 %.

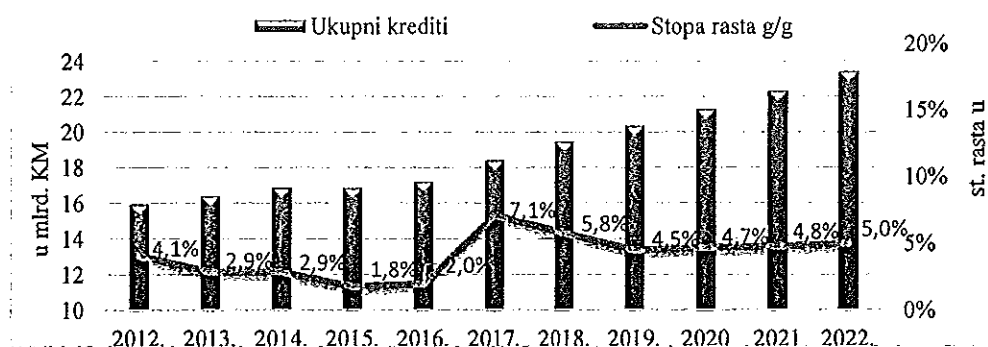
U razdoblju 2020. - 2021. godine, na osnovu raspoloživih podataka o svjetskim cijenama, može se očekivati umjeren rast inflacije u Bosni Hercegovini. Prema projekcijama Europske središnje banke u 2021. godini u eurozoni može se očekivati inflacija od 1,6 %, pri čemu bi cijena sirove nafte (brent) mogla iznositi 62,7 \$/barelu, što je manje za 4,7 % u odnosu na cijenu sirove nafte u 2020. godini. Istovremeno, indeks cijena hrane bi prema proljetnim projekcijama Svjetske banke u 2021. i 2022. godini bi mogao rasti (oko 1,7 % - 1,8 % g/g). Uzimajući u obzir stabilna cijene komunalija, na osnovu navedenog može se očekivati da inflacija u Bosni i Hercegovini u promatranim godinama iznosi 1,4 % - 1,5 %.

Kao i prethodnih godina, projekcije inflacije u osnovnom scenariju se oslanjaju na kretanje cijena sirove nafte kao eksternog faktora koji značajno determinira kretanje cijena u Bosni i Hercegovini. Pored toga, treba uzeti u obzir domaće faktore koji determiniraju inflaciju kao što su trošarine na pojedine proizvode, cijene komunalija itd. Prema tome, ako bi cijene sirove nafte u razdoblju 2020. - 2022. godine odstupale od pretpostavljenih u osnovnom scenariju, to bi se odrazilo na razinu inflacije. Istovremeno, nenajavljena poskupljenja određenih proizvoda i komunalija mogla bi utjecati na rast inflacije. Nastavak provođenja trošarina na cigarete i duhan također će determinirati rast cijena u Bosni Hercegovini.

1.5. Prognoza kretanja rasta bankarskih kredita i depozita

Do kraja 2018. godine došlo je do rasta kreditne aktivnosti po stopi 5,8 % g/g s dostignutim iznosom od 19,5 mlrd. KM. Na kraju sedmog mjeseca 2019. godine stopa rasta je bila 5,3 % g/g a ukupna kreditna suma je iznosila 20,2 mlrd. KM. Svi sektori su doprinijeli rastu, a najveći po vrijednosti na kraju sedmog mjeseca su bili krediti stanovništvu s dostignutih 9,7 mlrd. KM i stopom rasta 7,6 % g/g te zatim krediti nefinancijskim poduzećima koji su dostigli 9,4 mlrd. KM sa stopom rasta od 4,3 % g/g. Očekivano globalno usporavanja ekonomskog rasta praćeno usporavanjem gospodarskog rasta u Bosni i Hercegovini dovodi i do pretpostavke daljnjeg usporavanja kreditnog rasta, tako bi prema procjeni ukupni krediti do kraja 2019. godine rasli po manjoj stopi od 4,5 % g/g (u odnosu na kraj prošle godine). U 2020. godini se očekuje stabilizacija uz nešto veći rast kreditne aktivnosti sa projiciranom stopom od 4,7 % g/g. U 2021. godini bi ponovo došlo do ubrzanijeg rasta sa stopom 4,8 % g/g te u 2022. godini sa stopom 5,0 % g/g.

Grafikon 1.1. Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

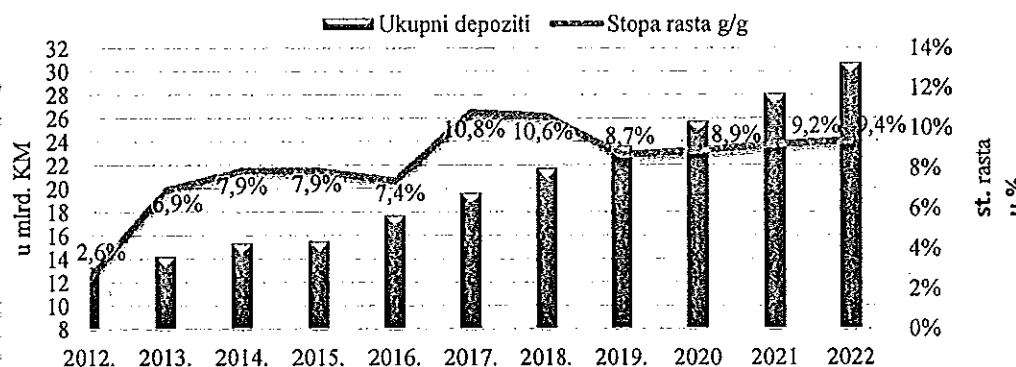

Izvor: DEP

Na kraju 2018. godine stopa rasta ukupnih depozita je iznosila 10,6% g/g. Od početka godine dolazi do postupnog usporavanja stope rasta tako da je na kraju sedmog mjeseca 2019. godine stopa rasta iznosila 8,9 % g/g uz dostignutih 22,8 mlrd. KM. U okviru toga najveći su bili depoziti stanovništvu koji su dostigli 12,7 mlrd. KM uz stopu rasta 8,9 % g/g dok su depoziti nefinancijskim poduzećima dostigli 5,3 mlrd. KM sa stopom rasta od 5,3 % g/g.

Nešto manje stope gospodarskog rasta u svijetu i Bosni i Hercegovini stvaraju realnu pretpostavku za projekciju usporenijeg rasta depozita u 2019. godini s očekivanom stopom od 8,7 % g/g. U sljedećim godinama bi se mogao očekivati ubrzaniji gospodarski rast koji bi se odrazio i na bolje rezultate u radu bankarskog sektora (poboljšanje finansijskih pokazatelja CAR¹⁷, NPL¹⁸). Time bi bile stvorene realne pretpostavke za ostvarenje većih stopa rasta ukupne količine depozita te se očekuje da će stope rasta u 2020. godini biti 8,9 % g/g, u 2021. godini 9,2 % g/g te u 2022. godini 9,4 % g/g.

Grafikon 1.2. Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Izvor: DEP

Daljnje pogoršanje geopolitičkih uvjeta i posljedično krize na energetsom tržištu, zaoštavanje u trgovinskom ratu između SAD-a i Kine te usporavanje i pad gospodarske aktivnosti u Europskoj uniji, uzrokovano produženom krizom Brexita, bi se svakako odrazilo i na bankarsko tržište. Nestabilan i otežan rad bankarskog sustava bi se manifestirao smanjenjem cjelokupne kreditne aktivnosti te smanjenjem mase i stope rasta depozita.

¹⁷ CAR - Capital Adequacy ratio - netokapital prema ukupnim ponderiranim rizicima.

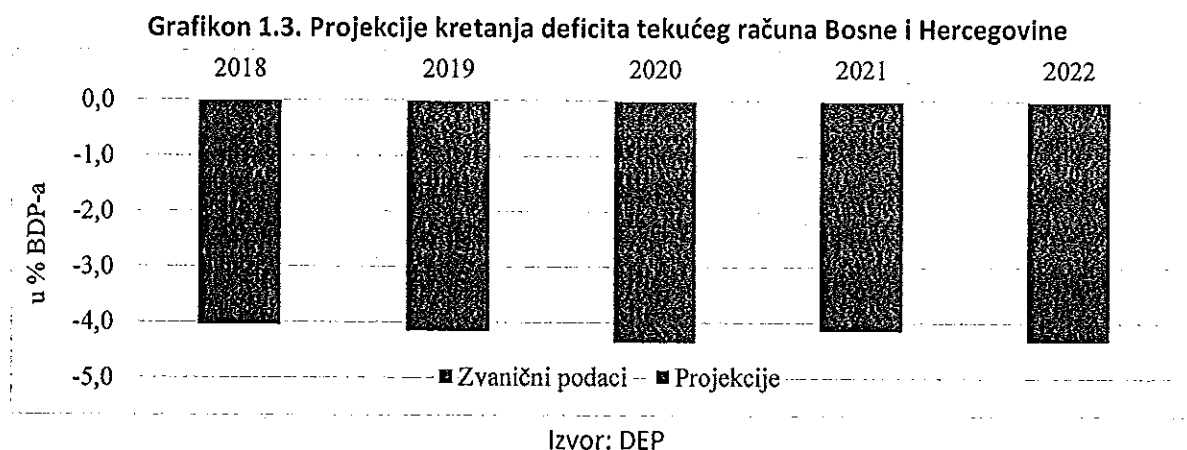
¹⁸ NPL-Non performing loans - nekvalitetni krediti.

1.6. Vanjski sektor

1.6.1. Platna bilanca Bosne i Hercegovine 2019. - 2022. godine

Prema službenim podacima iz platne bilance Bosne i Hercegovine za prvo tromjesečje 2019. godine te projekcijama DEP-a za ostala tri tromjesečja 2019. godine deficit tekućeg računa u okviru platne bilance Bosne i Hercegovine iznosio bi 1,5 milijardi KM, što bi predstavljalo povećanje od 7 % (g/g). Do ovog povećanja deficita tekućeg računa bi ponajviše došlo uslijed usporavanja ekonomskih aktivnosti u EU-u, a time i nepovoljnog utjecaja na vanjskotrgovinsku razmjenu roba i usluga Bosne i Hercegovine.

U K1 2019. godine deficit tekućeg računa iznosio je oko 477 milijuna KM, što predstavlja povećanje od 13,2 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Ovaj porast deficita tekućeg računa je najvećim dijelom determiniran deficitom vanjske trgovine roba i usluga, odnosno porastom uvoza za 4,6 % i porastom izvoza za 2 % (g/g). Tekući netoprilivi novca iz inozemstva u K1 2019. godine zabilježili su rast od 9,7%, kao rezultat povećanja tekućih priliva za 6,4 % (rast po osnovu doznaka građana iz inozemstva i kompenzacija zaposlenim rezidentima Bosne i Hercegovine u inozemstvu) i smanjenja odliva novca u inozemstvo za 1,6 % (najvećim dijelom zbog pada dividendi od direktnih i portfolio investicija).

Na bazi projekcija DEP-a obujam vanjskotrgovinske razmjene u razdoblju 2020. - 2022. godine bi se povećao, tako da bi u ovom vremenskom intervalu vanjskotrgovinski deficit bilježio nominalni rast od 0,1 do 3,1 %, kao rezultat porasta stope uvoza (6,8 - 8,6 %) i rasta stope izvoza (8,2 - 10,5 %).

Kao udio u BDP-u deficit tekućeg računa, za 2019. godinu, prema projekcijama DEP-a iznosio bi oko -4,0 %, dok bi se moglo očekivati da u razdoblju 2020. - 2022. godine ostane na približno istoj (deficit bi se u ovom razdoblju mogao kretati u intervalu od -4,1 % do -4,4 % BDP-a). Očekuje se da će se tekući netoprilivi iz inozemstva, u razdoblju 2020. - 2022. godine, kretati od 9,2 % do 10,1 % BDP-a. Financiranje deficita tekućeg računa bilo bi, kao i proteklih godina, omogućeno prilivima finansijskih sredstva iz inozemstva (kroz socijalne beneficije i doznake građana iz inozemstva, direktne strane investicije, trgovinske kredite te kroz eventualna nova zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu).

Glavni rizici za promjene u kretanju platne bilance Bosne i Hercegovine za povećanje odnosno smanjenje deficita tekućeg računa nalaze se u kretanju vanjskotrgovinskog deficita, točnije u promjenama stopa izvoza i uvoza roba i usluga, te promjenama cijena na svjetskom tržištu.

Kod financiranja deficita tekućeg računa najveći rizici se nalaze u smanjenju sredstva strane aktive Bosne i Hercegovine u inozemstvu, nedovoljnim prilivom direktnim stranim investicijama, otežanim pristupom trgovinskim kreditima kao i nemogućnost zaduživanja na međunarodnom financijskom tržištu.

1.6.2. Pregled vanjskotrgovinske razmjene za razdoblje 2019. - 2022. godine

Povećanje ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini i povoljna ekonomska kretanja u glavnim trgovinskim partnerima u 2018. godini doveli su do intenziviranja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Ključne determinante povećanja vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH u 2018. godini bile su: jačanje izvozne tražnje uslijed poboljšanja ekonomskih prilika u glavnim trgovinskim partnerima i povećanje svjetskih cijena pojedinih proizvoda kao što su metali (5,5 %) i energenti (27,7 %). Tako je Bosna i Hercegovina u 2018 godini zabilježila povećanje ukupnog obujma razmjene, povećanje izvoza od 6,0 %, nešto niži rast uvoza od 3,2 %, što je dovelo do smanjenja vanjskotrgovinskog deficita od 3,6 % i pozitivan doprinos ekonomskom rastu od preko 0,5 p.p.

Međutim, baš kao što što je to bio slučaj s fizičkim obujmom industrijske proizvodnje, stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora u 2018. godini bile su duplo niže u odnosu na prethodnu godinu.¹⁹ Ovo je najvjerojatnije posljedica slabljenja izvozne tražnje, što je uzrokovano usporavanjem ekonomske aktivnosti u zemljama EU-a u drugoj polovici prošle godine. Ovaj trend slabljenja ekonomske aktivnosti odnosno izvozne tražnje iz prethodne godine nastavljen je i u 2019. godini, što se jasno vidi kroz vrijednost vanjskotrgovinskih indikatora. Naime Bosna i Hercegovina je prema preliminarnim podacima BHAS-a za prvih 6 mjeseci 2019. godine zabilježila stagnaciju izvoza roba -01 % i povećanje robnog uvoza od 4,5 %, što je rezultiralo značajnim povećanjem robnog deficita od preko 10 %, dok je pokrivenost uvoza izvozom smanjena za 3 postotna boda. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu prilično koncentrirana na tržišta zemalja na način da skoro 3/4 izvoza roba plasira na tržišta zemalja EU-a, dok oko 60 % uvoza snabdijeva iz EU-a, nije teško zaključiti da će ekonomska kretanja u ovim zemljama odrediti kretanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini do kraja 2019. godine. Tako se na osnovu trenutačno raspoloživih projekcija za EU, i u Bosni i Hercegovini očekuje nešto sporiji rast vanjskotrgovinske robne razmjene u odnosu na prethodnu godinu. Tako se prema projekcijama DEP-a u 2019. godini očekuje rast robnog izvoza od 2,5 %, dok je očekivani rast robnog uvoza skoro identičan i iznosi 2,6 %. Ako se ima u vidu viša uvozna osnovica, ovo ujednačavanje stopa robnog izvoza i uvoza rezultirat će blagim povećanjem vanjskotrgovinskog robnog deficita, dok bi doprinos ekonomskom rastu bio neutralan.

Unatoč sve učestalijim debatama o valutnim, trgovinskim ratovima i jačanju protekcionizma u svijetu, pretpostavke međunarodnih institucija kao što su MMF, WB i EK jest da bi trend rasta u svjetskoj trgovini trebao biti nastavljen u razdoblju 2020. - 2022. godine. Najave povoljnih eksternih dešavanja, uz dodatni doprinos

¹⁹ Referentne stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora za 2017. godinu su iznosile: rast izvoza 11,8 %, rast uvoza 7,7 %.

internih dinamika koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta u Bosni i Hercegovini predstavljaju glavno uporište projekcija kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako se tijekom ovog razdoblja očekuje prosječni ekonomski rast od preko 3,6 % u realnom smislu, povećanje investicija od skoro 9 % na godišnjoj razini, što bi trebalo dovesti do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Povećanje proizvodnje na strani bh. ponude rezultirat će povećanjem izvoznog potencijala u okviru većine grana izvozno orijentirane bh. prerađivačke industrije, sektora za proizvodnju električne energije kao i povećanja izvoza usluga.

Imajući u vidu navedene okolnosti, projekcija DEP-a je da bi se u BiH u razdoblju 2020. - 2022. godine moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza roba s godišnjim stopama rasta od 6,1 %, 7,8 % i 7,4 % u realnom smislu respektivno. S druge strane, viša razina ekonomske aktivnosti dovest će to povećanja domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora, što će rezultirati i povećanjem bh. uvoza. Očekuje se da stope rasta uvoza roba budu nešto niže u odnosu na izvoze i trebale bi se kretati od 3,9 % u 2020., 5,5 % u 2021., i 5,0 % u 2022. godini. S obzirom na ovakva kretanja izvoza i uvoza (viša stopa rasta izvoza u odnosu na uvoz), tijekom ovog razdoblja očekuje se postupna stabilizacija vanjskotrgovinske bilance na 14 % BDP-a. Promatrano na duži rok, brža stopa rasta izvoza i povećanje njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz pored stabilizacije vanjskotrgovinske bilance dovest će i do poboljšanja ukupne pokrivenosti uvoza izvozom. Tako se zaključno s 2022. godinom očekuje da bi udio izvoza u BDP-u trebao iznositi 46 %, dok bi se uvoz zadržao na oko 59 %, što će rezultirati poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom na oko 78 %.

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati ukoliko se ne desi neki od sljedećih događaja: turbulencija u funkcioniranju ekonomija glavnih trgovinskih partnera BiH, naglo povećanje izvoznih i uvoznih cijena glavnih robnih kategorija izvoza i uvoza, smanjenje industrijske proizvodnje, investicija, potrošnje, ali i novih elementarnih nepogoda, ili bilo čega drugog što bi utjecalo na pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene.

Drugi veoma važan rizik po bh. vanjskotrgovinsku robnu razmjenu sa svijetom predstavljaju valutni i trgovinski ratovi vodećih svjetskih ekonomija, kao i jačanje protekcionizma prije svega na tržištu EU-a.

1.7. Strana direktna ulaganja

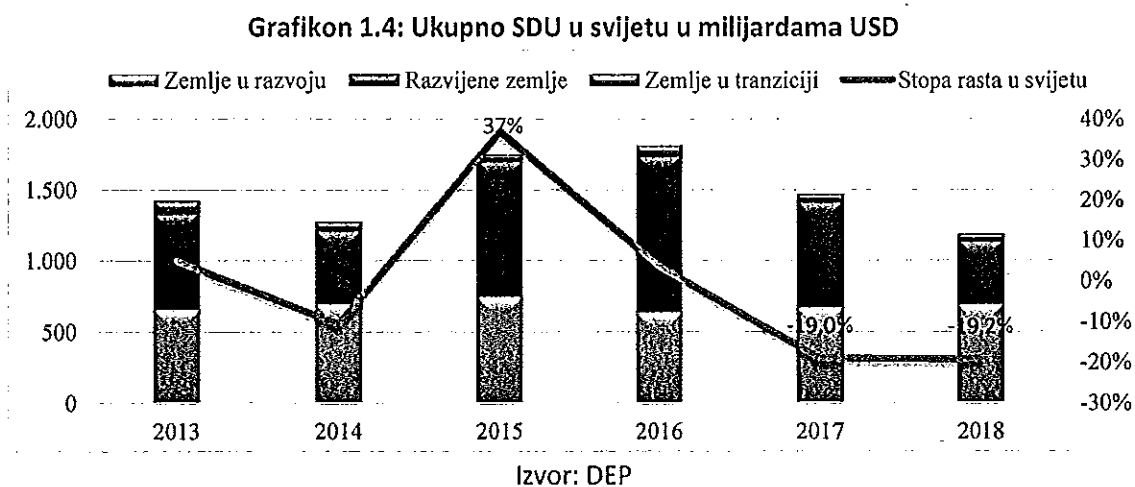
Promatrajući trenutačna globalna ekonomska kretanja u 2019. godini primjetno je usporavanje ekonomskog rasta u odnosu na prethodnu godinu²⁰. Obostrano povećanje tarifa između Sjedinjenih Američkih Država i Kine (čija je daljnja eskalacija zaustavljena poslije summita grupe G20) uz neizvjesnosti oko Brexita kao i rastuće geopolitičke napetosti (uz stalnu mogućnost uvođenja sankcija na tržištu nafte) su prouzrokovali nesigurnost i negativan utjecaj na rast ekonomskih tokova²¹. Prema posljednjim dostupnim podacima UNCTAD-a (engl. The United Nations Conference on Trade and Development) ulaganja u svijetu u 2018. godini su manja za 19,2 % g/g pa je moguće nastavak trenda očekivati i u 2019. godini. Prema podacima u platnom bilancu²² objavljenim od

²⁰ <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>

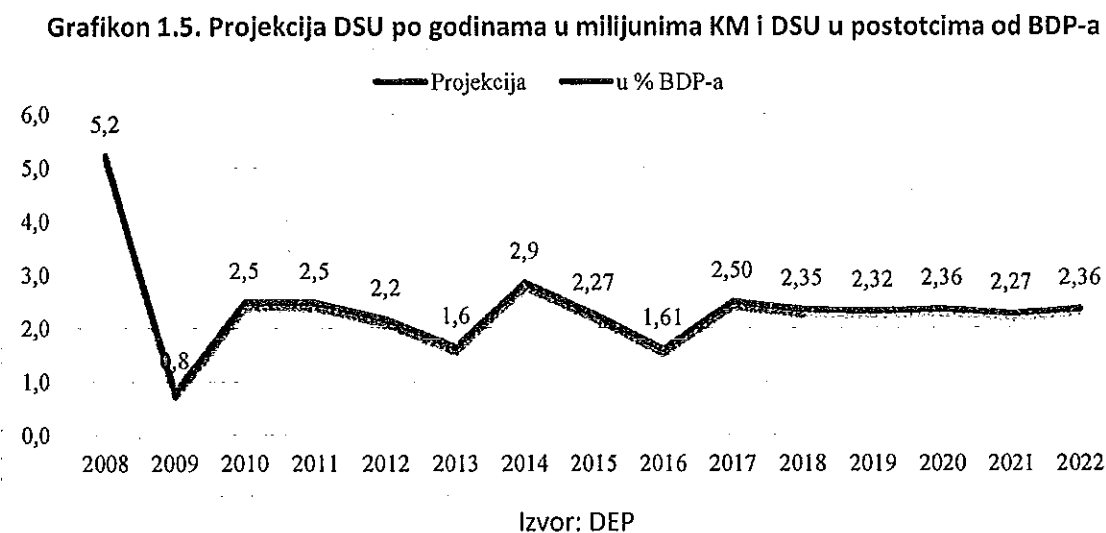
²¹ <https://www.ecb.europa.projections>

²² CBBiH, BOP6_zakorisnike_Q3_2018.

strane Centralne banke Bosne i Hercegovine, strana direktna ulaganja (u daljnjem tekstu SDU) u prvom kvartalu 2019. godine su iznosila 231,2 KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 12,4 % g/g.

Prema ovim podacima u 2019. godini bi se mogla očekivati da SDU budu nešto manja ili na razini prethodne godine, što bi iznosilo oko 2,3 % BDP-a. Kao posljedica trenda pogoršanja ekonomskih kretanja iz prethodne godine u svijetu i Europi u 2020. godini SDU prema Bosni i Hercegovini ne bi značajnije odstupala i kretala bi se oko 2,4 % BDP-a. Uzimajući u obzir brojne najave za ulaganja u oblast energetike, infrastrukture, usluga i turizma postoji realna osnova da u narednom razdoblju dođe do postupnog povećanja SDU. Time bi SDU u 2021. godini dostigla 2,3 % BDP-a te na kraju u 2022. god. 2,4 % BDP-a.

SDU u 2019. godini bi iznosila oko 2,3% BDP-a. Iako je došlo do kašnjenja u realizaciji najavljenih velikih infrastrukturnih i energetske projekata u međuvremenu je evidentirano ulaganje u oblast telekomunikacije tako da se može očekivati da ulaganja u ovoj godini ipak dostigne prethodnu. Značajna sredstva (prema najavama oko 150 mil. EUR) bi u narednom razdoblju trebala da donese kupovina tvrtke „Elta Kabel“ od strane telekomunikacijske kompanije iz Srbije „M-Tel“²³. Također, potpisan je protokol u vezi s izgradnjom autoceste Doboj – Vukosavlje - Brčko na bazi koncesijskog ugovora s kineskom kompanijom „Sinochem kapital“²⁴, a čeka se početak realizacije autoceste Banja Luka - Prijedor u vrijednosti od 700 mil. KM²⁵. Prema dostupnim podacima još nije došlo do početka realizacije projekta izgradnje solarne elektrane „SFE Bančić“ Ljubinje.²⁶ Također došlo je do odlaganja izgradnje „VE Trusina“²⁷, a najavljena su ulaganja u VE „Debelo Brdo“, VE „Gradina“, VE „Kupres 1“.²⁸ Izgradnja rezidencijalnih kompleksa „Buroj ozone“ općina Trnovo²⁹ i „Green Valley City“³⁰, u okolini Sarajeva, također najavljuju povećanje SDU.

U narednom razdoblju bi se mogla očekivati postupna stabilizacija uvjeta u Europi i svijetu pa bi se u 2020. godini SDU kretali u iznosu od oko 2,4 % BDP-a. Najavljena je izgradnja „TE Gacko 2“ s instaliranom snagom od 350 MWh u vrijednosti 500 mil. eura. Potpisan je ugovor s kompanijama „China Machinery Engineering Corporation“ i „Emerging Market Power Fund“³¹ prema kojem bi većinski udio imali kineski partneri. Početak realizacije najavljenih infrastrukturnih objekata bi trebao početi doprinositi rastu SDU tako da bi u 2021. godini udio bio oko 2,3 % BDP-a, a u 2022. godini oko 2,4 % od BDP-a.

Ponovno otpočinjanje trgovinskog rata praćeno globalnim političkim tenzijama (zaoštavanje sankcija prema Rusiji i Iranu) neminovno bi ostavilo posljedice i na SDU prema Bosni i Hercegovini. Uzrokovano usporavanje gospodarskog rasta u Kini i izlazak Velike Britanije iz Europske zajednice bez dogovora bi dodatno pogoršali ekonomske prilike u EU. Pogoršanje ekonomskih uvjeta, pogotovo glavnih trgovinskih partnera Bosne i Hercegovine, bi se neupitno odrazilo na slabe ekonomske rezultate, pogoršanje platne bilance i u krajnjoj instanci dodatnom zaduživanju, što bi bilo vezano naravno i s daljnjim pogoršanjem kreditnog rejtinga zemlje.

²³ <https://mtel.ba/Press-centar/a14258-Mtel-postao-stopostotni-vlasnik-Elta-kabela.html>

²⁴ <http://privrednastampa.ba/tag/autoputevi-republike-srpske/>

²⁵ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=clr&txt=295>, potpisan ugovor o koncesiji sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

²⁶ <http://fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=8180&langTag=en-US>

²⁷ <https://crp.org.ba/project/raskinut-koncesioni-ugovor-za-vjetropark-trusina/>

²⁸ Gradina d.o.o. oko 150 mil eura i Kamen dent d.o.o., procjena oko 70 mil. eura.

²⁹ „Buroj Property Development“ iz UAE.

³⁰ <http://greenvalleyuae.com/projects.php?id=13&stat=gallery&lang=en>

³¹ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mper/media/vijesti/Pages/Potpisan-sporazum-o-izgradnji-TE-Gacko-2.aspx>

II. PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA ZA RAZDOBLJE 2019. - 2022. GODINE

2.1. Osnove i pretpostavke projekcija prihoda od neizravnih poreza

Projekcije neizravnih poreza temelje se na projekcijama makroekonomskih pokazatelja DEP-a iz rujna 2019. godine, a uzimaju u obzir trendove naplate neizravnih poreza, te tekuće vladine politike u oblasti neizravnog oporezivanja (*baseline-scenario*).

Tekuće politike u oblasti neizravnih oporezivanja obuhvaćaju:

- a) Obveze i sustav plaćanja PDV-a reguliraju se Zakonom o porezu na dodanu vrijednost.³²
- b) Politika trošarina regulirana je Zakonom o trošarinama u Bosni i Hercegovini³³. Projekcije prihoda od neizravnih poreza su zasnovane na pretpostavci nastavka harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU-a i primjeni politike oporezivanja rezanog duhana prema izmjenama Zakona iz 2014. godine.³⁴ Politika trošarina na duhan u 2019. utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom³⁵ Upravnog odbora UNO. Očekuje se da će se zakonski plafon ukupne trošarine na cigarete od 176 KM/1000 cigareta za sve cjenovne kategorije cigareta dostići 2019. godine, čime bi bila okončana harmonizacija sa standardima EU-a u sferi oporezivanja cigareta.³⁶
- c) Zakonom o carinskoj politici u Bosni i Hercegovini³⁷ uređuju se osnovni elementi carinske politike, te opća pravila i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

³² "Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17.

³³ "Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17.

³⁴ Nova politika je u primjeni od 1. 8. 2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH "Službeni glasnik BiH", br. 49/14).

³⁵ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2019. godinu ("Službeni glasnik BiH", br. 75/18).

³⁶ U parlamentarnoj proceduri se nalaze izmjene Zakona o trošarinama, koje je Upravni odbor UNO usvojio u 2018. godini, a koje podrazumijevaju uvođenje trogodišnjeg moratorija na povećanje specifične trošarine na cigarete, počevši od 2019. U međuvremenu je usvojena Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2019. godinu prema važećem Zakonu. S obzirom na očekivanja u vezi s dostizanjem standarda EU-a u oporezivanju cigareta u 2019. godini eventualno usvajanje izmjena Zakona o trošarinama ne bi imalo stvarnih efekata na naplatu prihoda u razdoblju 2020. – 2022.

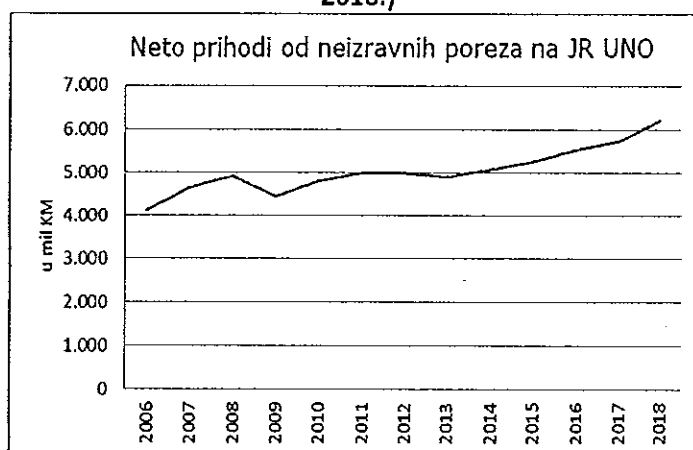
³⁷ Novi Zakon o carinskoj politici ("Službeni glasnik BiH", br. 58/15) primjenjivat će se tek od kolovoza 2019., a do tog datuma se primjenjuje stari Zakon o carinskoj politici ("Službeni glasnik BiH", br. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 i 76/11). Izuzetak je članak 207. novog zakona koji se primjenjuje od 25. 4. 2018.

2.2. Trendovi naplate neizravnih poreza

Prikupljeni prihodi od neizravnih poreza pokazuju dugoročni trend rasta.

Izuzeci su bili „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren snažan pad prihoda od 9,9 %, te stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini respektivno. U svim ostalim godinama zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UNO (grafikon 2.1.).

Grafikon 2.1. Netoprihodi od neizravnih poreza (2006. - 2018.)

Izvor: OMA, Bilten 166/167, svibanj/lipanj 2019. g.

U 2006. godini je prikupljeno 4,1 mlrd. KM netoprihoda od neizravnih poreza na JR UNO, a u 2018. godini je iznos neto naplaćenih prihoda uvećan za više od 50,0 % (6,2 mlrd. KM) u odnosu na 2006. godinu. Treba napomenuti da ovi iznosi ne uključuju zaostale uplate neizravnih poreza na račune entiteta, koji su u početnim godinama nakon uvođenja PDV-a bili značajniji.

Udio neizravnih poreza s JR UNO u BDP-u je varirao proteklih godina. Nakon pada ovog udjela s 18,8 % u 2008. godini na 17,1 % u kriznoj 2009. godini, od 2010. godine se kreće u rangu između 17,3 % i 18,6 %. Procjenjuje se da je u 2018. godini (projekcije BDP-a od strane DEP-a) iznosio 18,3 %. Udio neizravnih poreza s JR UNO u ukupnoj potrošnji je također varirao, a od 2014. godine pokazuje neprekidni trend rasta. Procjenjuje se da je u 2018. godini (projekcije potrošnje od strane DEP-a) iznosio 19,4 %.

2.2.1. Naplata u 2018. godini

Pregled naplate neizravnih poreza pokazuje da je u 2018. naplaćen rekordni iznos prihoda od neizravnih poreza od osnivanja UNO od 6.220,8 mil. KM, a stopa rasta je dosegla čak 8,6 %. Visoka stopa rasta je bila očekivana imajući u vidu efekte izmjene Zakona o trošarinama. Da bi se u svrhu analize osigurala uporedivost naplate prihoda od neizravnih poreza u 2018. s naplatom u 2017. potrebno je u cijelosti isključiti naplatu namjenske cestarine, s obzirom na činjenicu da se skoro svi efekti izmjena Zakona o trošarinama (u primjeni od 1. 2. 2018.) odnose na namjensku cestarinu. Iznos prihoda nakon isključivanja namjenske cestarine predstavlja transfere prihoda prema proračunu institucija BiH, entitetima i Distriktu ("sredstva za raspodjelu"). Nakon isključivanja naplate namjenske putarine iz iznosa ukupno naplaćenih neizravnih poreza u 2017. i 2018. godini rast sredstava za raspodjelu u 2018. iznosi 4,7 %. Budući da efekti izmjena Zakona o

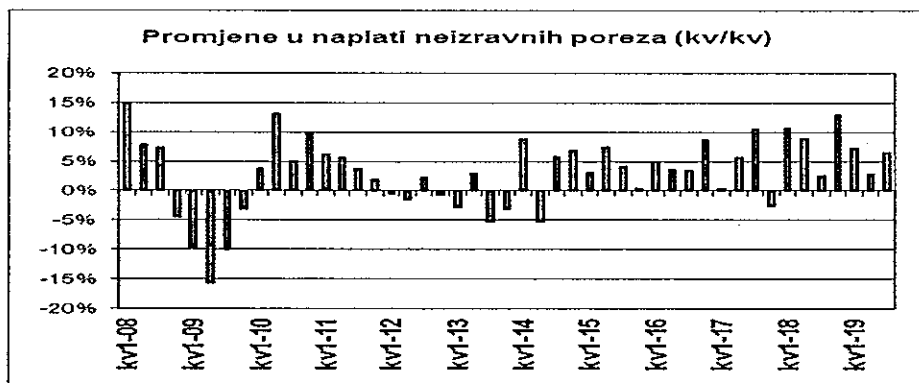
trošarinama uključuju i iznos PDV-a koji je naplaćen na dodatnu namjensku cestarinu, isključivanjem tog efekta stopa rasta sredstava za raspodjelu iznosi 4,0 %. Stoga, može se zaključiti da su izmjene Zakona o trošarinama donijele 4,6 p. p. rasta prihoda od neizravnih poreza.

2.2.2. Naplata u razdoblju siječanj - rujna 2019. godine

Ukupni prihodi

Prema preliminarnom izvješću UNO-a o gotovinskom toku na JR u rujnu 2019. netonaplata neizravnih poreza je bila veća za 2,7 mil. KM, odnosno za 0,5 % u odnosu na rujna 2018. Slabija naplata neizravnih poreza u rujnu značajno je usporila rast kumulativne naplate. Na razini devet mjeseci 2019. bruto naplata prihoda od neizravnih poreza je veća za 309,1 mil. KM ili za 5,5 % u odnosu na isto razdoblje 2018. Istovremeno su isplate povrata bile veće za 65,8 mil. KM ili za 6,4 %. U konačnici, za devet mjeseci je naplaćeno 243,4 mil. KM netoprihoda više nego u istom razdoblju 2018., što predstavlja rast od 5,3 %. Usporedba naplate u 2019. s 2018. po kvartalima pokazuje stabilan rast naplate neizravnih poreza u proteklih pet godina. Rast prihoda od 7,4 % u prvom kvartalu 2019. dijelom je rezultat povećanja cestarine zbog primjene izmjena Zakona o trošarinama, koji su se ispoljili u siječnju. Zbog izuzetno loše naplate u lipnju u drugom kvartalu ostvaren je rast od 2,8 %. Međutim, već u trećem kvartalu, uglavnom zahvaljujući snažnom rastu prihoda od trošarina na duhanske prerađevine i derivate nafte, ponovno je ostvarena visoka stopa rasta od 6,5 %. (grafikon 2.2.).

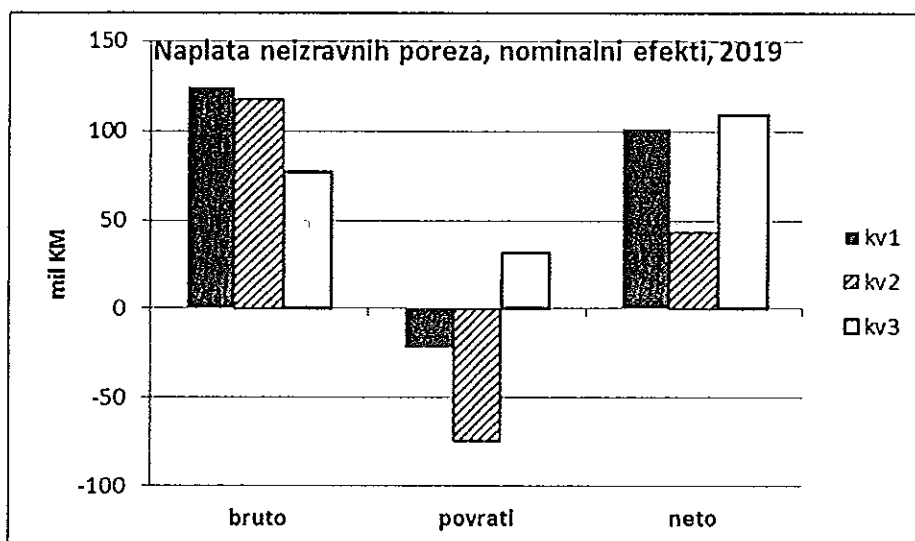
Grafikon 2.2. Promjene u naplati neizravnih poreza (kv/kv)

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Usporedba kvartalnih nominalnih efekata naplate ukazuju na zaključak da su najveći efekti ostvareni u prvom kvartalu, što je i očekivano zbog utjecaja naplate povećane cestarine u siječnju 2019., koja je, zajedno s pripadajućim PDV-om, iznosila oko 20 mil. KM.(grafikon 2.3.).

Grafikon 2.3. Naplata prihoda od neizravnih poreza - nominalni efekti

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Ipak, primjetan je opadajući trend kvartalnih efekata bruto naplate. S druge strane, naplatu prihoda u 2019. snažno su obilježile oscilacije u isplatama povrata, koje su eskalirale u drugom kvartalu, značajno umanjivši pozitivan rast bruto naplate. Međutim, u trećem kvartalu došlo je prvo do usporavanja isplata povrata, a potom i do pozitivnih efekata u rujnu, što je pozitivno djelovalo na neto naplatu neizravnih poreza u trećem kvartalu. Izvršenje naplate prihoda od neizravnih poreza od 5,3 % za devet mjeseci 2019. za 1,6 postotnih bodova je više od projekcija Odjela iz travnja 2019³⁸. Potrebno je naglasiti da je efekt primjene izmjena Zakona o trošarinama donio 0,4 postotnih bodova rasta prihoda od neizravnih poreza.

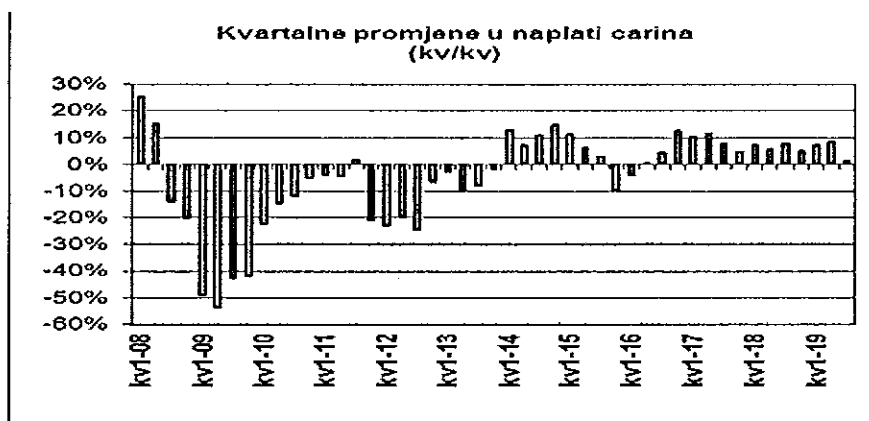
Analiza po vrstama prihoda³⁹

Carine. Nakon dužeg razdoblja pozitivnog mjesečnog rasta u kolovozu i rujnu 2019. je zabilježen pad prihoda od carina, što je usporilo kumulativnu stopu rasta na 5,5 %. Pad prihoda od carina u kolovozu je bio posljedica usporavanja uvoza iz EU-a, te pada uvoza iz Rusije, Kine i ostalih azijskih zemalja. Pregled kvartalnih trendova pokazuje stabilnu naplatu prihoda od carina u posljednjih dvanaest kvartala u kontinuitetu, s kvartalnim stopama rasta između 5 % i 10 %, koje nije ugrozila ni primjena prilagodbe SSP-a. U prvom kvartalu 2019. zabilježen je rast naplate carina od 7,1 %, a u drugom od 8,5 %. Taj niz je neočekivano prekinut u trećem kvartalu 2019. kada je ostvaren skroman rast prihoda od 1,3 %. Može se pretpostaviti da je usporavanje uvoza iz EU-a signal usporavanja ekonomije BiH, a usporavanje uvoza iz azijskih zemalja signal usporavanja privatne potrošnje građana BiH. (grafikon 2.4.).

³⁸ Projekcije su objavljene u OMA biltenu br. 166/167, svibanj/lipanj 2019., www.oma.uino.gov.ba

³⁹ Napomena: Naplaćeno je i 20,0 mil. KM prihoda, koji, budući da nisu usklađeni u IT sustavu UNO, nisu mogli biti uzeti u obzir u analizi naplate po prihodima.

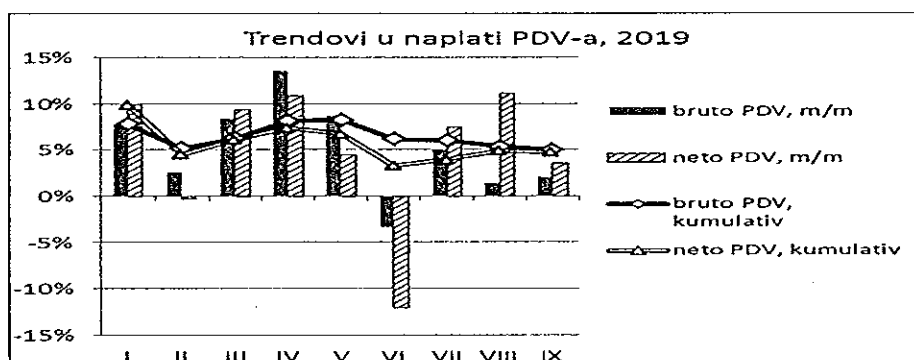
Grafikon 2.3. Kvartalne promjene u naplati carina

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Porez na dodanu vrijednost. Naplatu neto prihoda od PDV-a u 2019. odlikuju visoke stope rasta, osim velikog pada u lipnju, kao posljedice kumulativnog negativnog efekta pada bruto naplate i rasta isplata povrata. U posljednja tri mjeseca zabilježeni su pozitivni trendovi, kako u bruto naplati tako i u isplatama povrata, što je stabiliziralo neto naplatu. Naplata bruto PDV-a je u razdoblju siječanj – rujan 2019. povećana za 5,0 %, dok je naplata neto PDV-a rasla po stopi od 4,7 %. S obzirom na to da je prema preliminarnom izvješću ostao neusklađen 21,0 mil. KM prihoda, nakon usklađivanja realno je očekivati blagi rast kumulativne stope.

Grafikon 2.4. Trendovi u naplati PDV-a

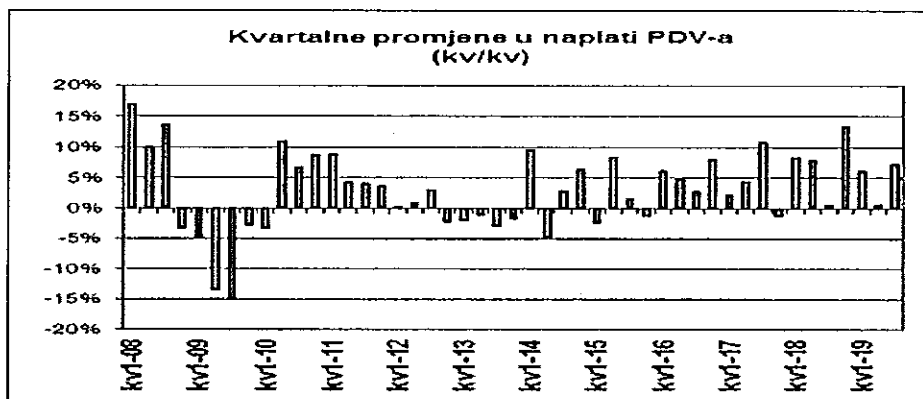

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Potrebno je naglasiti da je primjena koncepta neto gotovinskog izvještavanja u 2018. povećala naplatu PDV-a za iznos PDV kredita koji su iskorišteni za plaćanje obveza za trošarine na derivate nafte. Nakon korekcije osnovice iz 2018. kumulativna stopa rasta neto PDV-a u razdoblju I. – IX. 2019. iznosi 5,8 %, odnosno 1,1 postotni bod više u odnosu na gotovinsko izvješće po vrstama prihoda.

Kvartalni trendovi (grafikon 2.5.) ukazuju na snažne kvartalne oscilacije u posljednje dvije godine, koje su dijelom posljedica promjene sheme u isplatama povrata PDV-a, odnosno privremenim suspenzijama isplata tijekom opsežnih kontrolnih aktivnosti. U prvom kvartalu 2019. ostvarena je stopa rasta neto PDV-a od 6,1 %, u drugom 0,7 %, a u trećem 7,3 %.

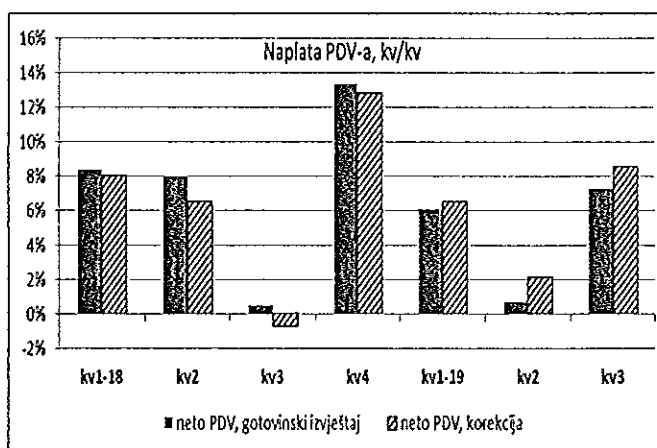
Grafikon 2.5. Kvartalne promjene u naplati PDV-a

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Nakon korekcija osnovice za usporedbe iz 2018. godine kvartalne usporedbe naplate PDV-a prema grafikonu 2.6. pokazuju veće stope rasta na razini kvartala u 2019. u odnosu na izračun prema podacima iz gotovinskog izvješća UNO-a iz grafikona 2.5.

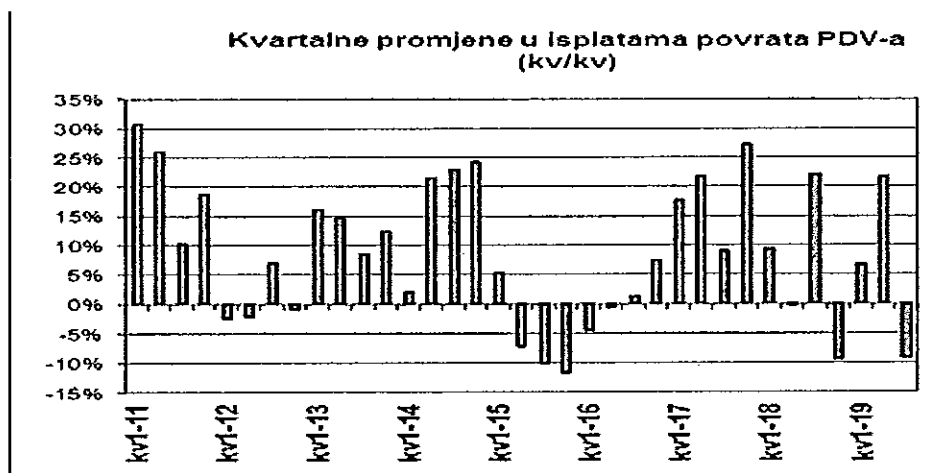
Grafikon 2.6. Kvartalni trendovi u naplati komponenti PDV-a

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Analiza komponenti bruto PDV-a ukazuje na pozitivan trend naplate i kod PDV-a na uvoz i kod domaćeg PDV-a, ali s oštrim mjesečnim oscilacijama i usporavanjem u trećem kvartalu. Kvartalna analiza pokazuje oscilirajuće pozitivne stope rasta PDV-a na uvoz od 4,0 % u prvom kvartalu, 9,0 % u drugom kvartalu i 2,9 % u trećem kvartalu 2019. S druge strane, kada se radi o domaćem PDV-u, u prvom kvartalu ostvaren je rast naplate od 9,8 %, a u drugom i trećem kvartalu 1,4 % i 2,7 %, respektivno. Usklađivanjem neusklađenih prihoda za rujna, u čijoj strukturi veliki udio ima PDV, zasigurno će se povećati stope rasta domaćeg PDV-a. Korekcija osnovice iz 2018. za usporedbe, zbog gotovinskog izvještavanja po vrstama prihoda, rezultira povećanjem kvartalnih stopa, odnosno povećanjem kumulativne stope rasta domaćeg PDV-a za devet mjeseci 2019. na 6,6 %.

Grafikon 2.7. Kvartalne promjene u isplatama povrata PDV-a

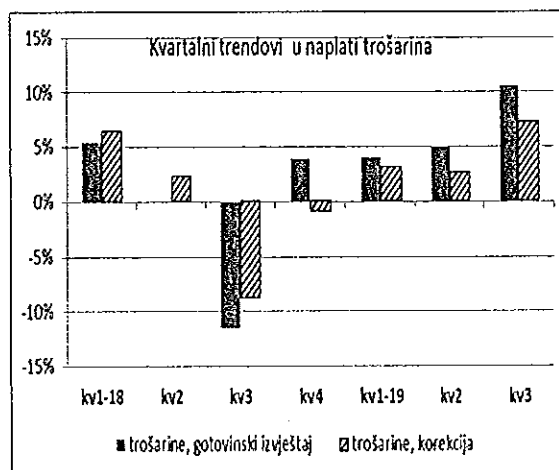
Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Isplate povrata PDV-a u rujnu 2019. su bile manje za 3,2 % u odnosu na rujan 2018., što je dodatno usporilo kumulativnu stopu rasta na 5,7 %. Na razini devet mjeseci 2019. obveznicima je vraćeno 61,3 mil. KM više nego u istom razdoblju 2019., dok je međunarodnim organizacijama i projektima vraćeno PDV-a 3,0 mil. KM manje nego za devet mjeseci 2018.

Zbog usporavanja rasta isplata povrata u odnosu na prethodnu godinu udio povrata PDV-a u bruto naplaćenom PDV-u je bio tek 0,5 postotnih bodova veći od godišnjeg udjela povrata PDV-a u bruto naplati u 2018.godini. Kvartalna analiza isplata povrata PDV-a u 2019. pokazuje snažne turbulencije - umjeren rast od 6,7 % u prvom kvartalu, enorman rast od 21,9 % u drugom kvartalu, te značajan pad od 9,3 % u trećem kvartalu 2019.

Trošarine i cestarina. Naplata prihoda od trošarina u 2019. u zoni je stabilnog pozitivnog rasta, s izuzetkom mjeseca lipnja. Vrhunac naplate je ostvaren u ljetnoj sezoni, iz čega se može izvesti zaključak da je rast naplate sezonski determiniran potrošnjom nerezidenata, turista i dijaspor. Posljednja dva mjeseca primjećuje se postupno smanjivanje stopa rasta, što je usporilo i kumulativnu stopu rasta na 6,7 %. Kvartalni trendovi ukupne naplate trošarina pokazuju stabilan pozitivan rast u posljednja četiri kvartala (grafikon 2.8.).

Grafikon 2.8. Trošarine - kvartalni trendovi

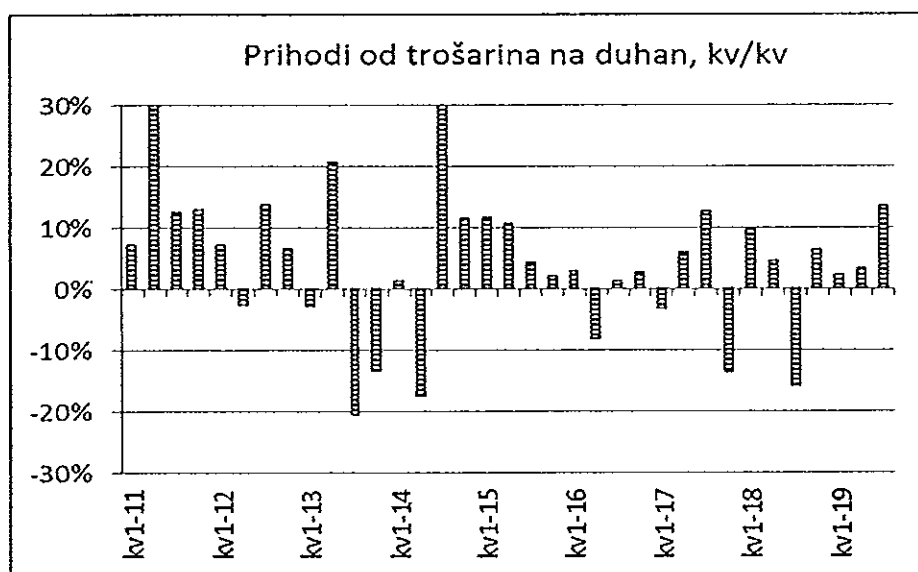

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

U prvom kvartalu 2019. ostvaren je rast od 4,0 %, a u drugom 4,9 %. Snažan rast naplate trošarina od 10,6 %, koji je zabilježen u trećem kvartalu, rezultat je povećanja naplate trošarina na duhanske prerađevine i naftne derivate. Međutim, potrebno je imati u vidu da je značajan dio rasta prihoda od trošarina posljedica računovodstvenog faktora, odnosno gotovinskog izvještavanja po vrstama prihoda. Korekcija donosi povećanje osnovice za usporedbe i smanjenje stope rasta u razdoblju I. – IX. 2019. na 4,4 %. Korekcije dovode i do smanjenja kvartalnih stopa rasta na 3,1 %, 2,6 % i 7,2 %.

Naplata ukupnih prihoda od trošarina je determinirana naplatom trošarina na duhanske prerađevine, koje u suficitu prihoda od trošarina u razdoblju I. – IX. 2019. godine sudjeluju s 80,0 %. U prvom kvartalu 2019. ostvaren je rast trošarina na duhan od 2,3 % u odnosu na isti kvartal 2018. Razlog za rast prihoda je bilo povećanje prodaje cigareta zbog odlaganja povećanja maloprodajnih cijena cigareta, koje je bilo uobičajeno u ranijim godinama nakon povećanja specifične trošarine na cigarete početkom godine. U 2019. godini duhanske kompanije su snosile većinu dodatnog poreznog tereta na teret svoje dobiti čak šest mjeseci, što je pozitivno utjecalo na naplatu prihoda, te je i u drugom kvartalu ostvaren rast od 3,3 %. Nešto viši rast prihoda u drugom kvartalu može se povezati i s najavom korekcija cijena naviše od srpnja za iznos dodatnog poreznog tereta, što je rezultiralo povećanjem zaliha pred povećanje maloprodajnih cijena cigareta. Dio efekata povećanja zaliha na naplatu prihoda se prelio i u treći kvartal. Dodatno, potrošnja duhanskih prerađevina u trećem kvartalu je povećana i zbog sezonske potrošnje, što je sve kumulativno djelovalo na rast naplate u trećem kvartalu od 13,5 %.

Grafikon 2.9. Prihodi od trošarina na duhan (kv/kv)

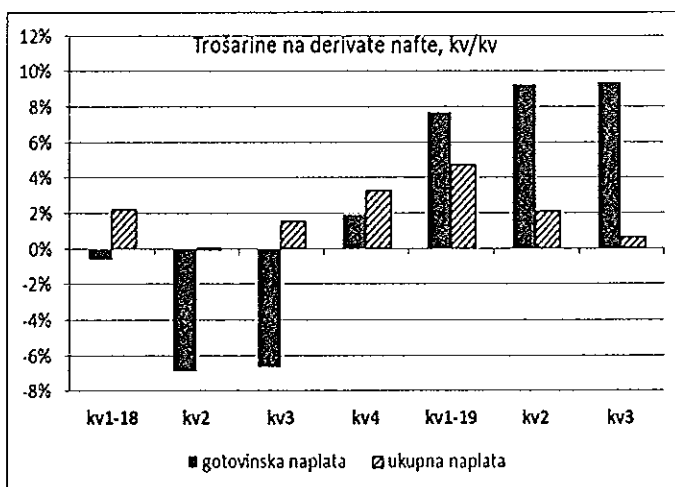

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Prema neto gotovinskom izvješću UNO-a u sva tri kvartala 2019. zabilježeni su stabilni pozitivni trendovi u naplati trošarina na derivate nafte.

U prvom kvartalu je ostvaren rast od 7,7 %, u drugom 9,2 %, a u trećem 9,4 % (grafikon 2.10.). Na razini devet mjeseci rast iznosi 8,9 %.

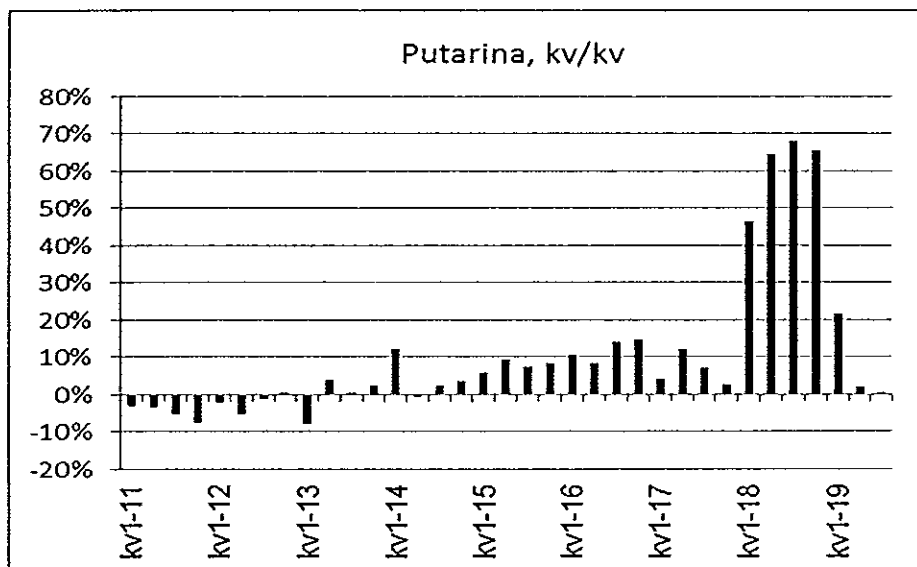
Grafikon 2.10. Prihodi od trošarina na derivate nafte

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Međutim, čak 3/4 neto efekata naplate trošarina na derivate nafte su posljedica gotovinskog izvještavanja UNO-a u 2018., zbog kojeg je osnovica za usporedbe iz 2018. bila umanjena. Iznos korekcije je značajan, čak 6,6 postotnih bodova, što je kumulativni rast za devet mjeseci 2019. smanjilo na svega 2,3 %. Kvartalna analiza nakon korekcija pokazuje da je naplata trošarina na derivate nafte u prvom kvartalu bila veća za 4,7 %, u drugom 2,1 %, a u trećem je ostvaren rast od 0,6 %. Trendovi odražavaju i utjecaj rasta cijena naftnih derivata na svjetskom tržištu, koji je generiran političkom i vojnom krizom na Bliskom istoku, na domaću potrošnju derivata. Nakon iscrpljivanja efekata povećanja cestarine od 1. 2. 2018. od veljače 2019. nastupila je stabilizacija stopa rasta prihoda od cestarine. U posljednja dva mjeseca su zabilježene i negativne stope rasta, tako da je kumulativna stopa rasta za devet mjeseci pala na 6,1 %. Pregled kvartalnih trendova pokazuje razmjere efekata izmjena Zakona o trošarinama na naplatu prihoda od cestarine (grafikon 2.11.). Da bi se sagledali realni trendovi u naplati cestarine potrebno je razložiti stopu rasta cestarine na faktore koji su je generirali. Niža statistička osnovica za usporedbe iz 2018. za iznos cestarine naplaćene kompenzacijom iz PDV kredita donijela je 1,3 postotnih bodova rasta prihoda od cestarine, dok su efekti primjene izmjena Zakona o trošarinama, koji su se ispoljili u siječnju 2019., donijeli 3,7 postotnih bodova rasta. Korektivni faktor sa suprotnim predznakom podrazumijeva jednokratnu naplatu cestarine na zatečene zalihe 31. 1. 2018., prije povećanja stope cestarine, koje su povećale osnovicu za usporedbe i time umanjile stopu rasta u 2019. za 1,9 postotnih bodova. Sučeljavanjem negativnih i pozitivnih faktora rasta u odnosu na stopu rasta prema neto gotovinskom izvješću stopa rasta prihoda u razdoblju siječanj – rujna 2019. je svedena na 2,9 %.

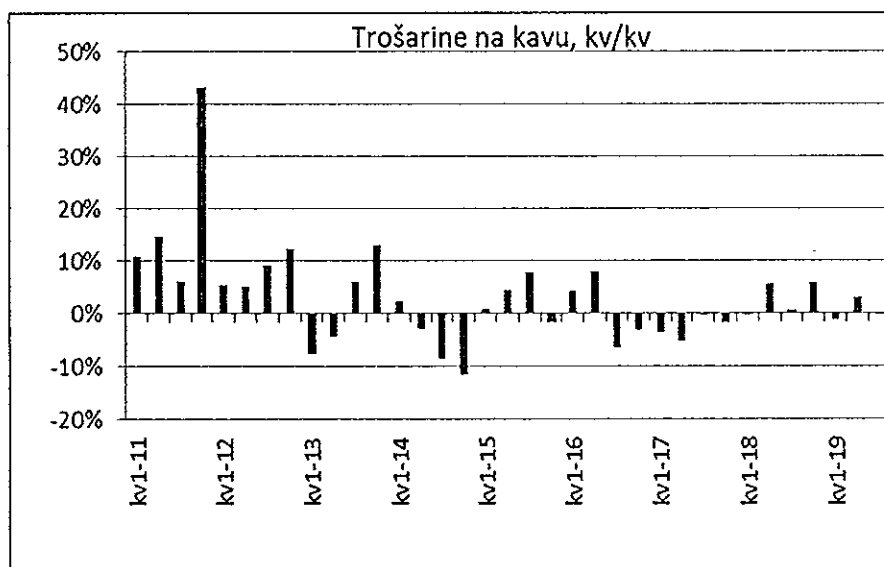
Grafikon 2.10. Prihodi od cestarine (kv/kv)

Izvor: OMA, Bilten 172/173, novembar/decembar 2019. g.

Naplata trošarina na kavu u razdoblju I. – IX. 2019. je bila veća za 0,7 % u odnosu na naplatu u istom razdoblju 2018. Kvartalna analiza pokazuje da je u prvom kvartalu ostvaren pad prihoda od 1,2 %, da bi u drugom kvartalu bio ostvaren rast od 3,0 %. U trećem kvartalu, i pored snažnog rasta naplate u rujnu, ukupno naplaćene trošarine su bile na razini naplate u istom kvartalu 2018. (grafikon 2.11.)

Grafikon 2.11. Prihodi od trošarina na kavu (kv/kv)

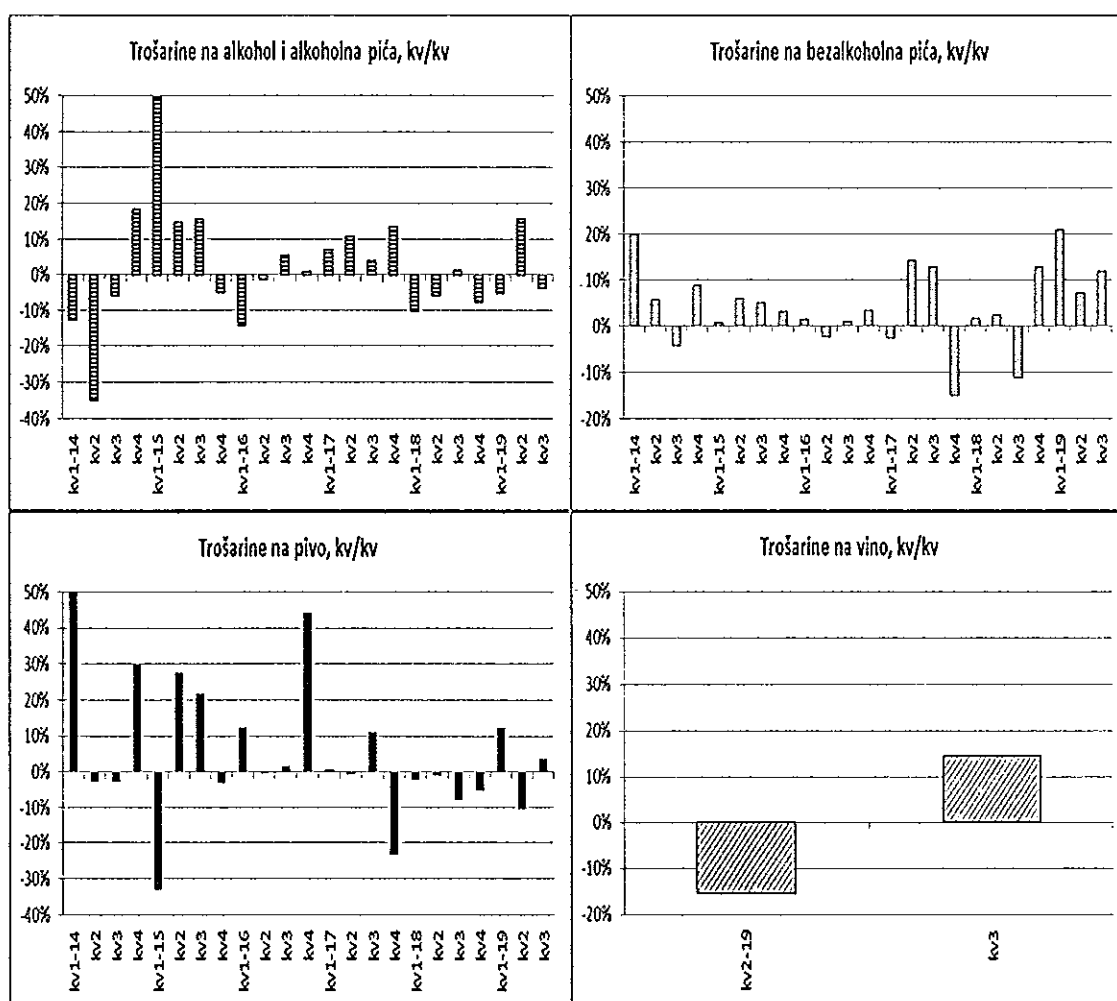

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

U rujnu su nastavljeni negativni trendovi u naplati prihoda od trošarina na alkohol i alkoholna pića iz kolovoza, što je umanjilo pozitivne efekte iz prethodnog dijela godine. Negativne stope rasta, koje su zabilježene u prvom i trećem kvartalu, neutralizirane su snažnim rastom naplate u drugom kvartalu 2019., tako da je kumulativna stopa rasta za devet mjeseci iznosila 2,2 %.

Naplata trošarina na bezalkoholna pića već četiri kvartala uzastopno bilježi pozitivne stope rasta, tako da je na razini devet mjeseci 2019. ostvaren rast od visokih 12,3 % (grafikon 2.12.). Naplata trošarina na pivo je bila pozitivna u prvom i trećem kvartalu 2019., dok je u drugom zabilježen pad. Međutim, potrebno je imati u vidu da su u siječnju 2019. naplaćeni stari dugovi po osnovu domaće trošarine na pivo, što je povećalo stopu rasta naplate domaćih trošarina, a potom i ukupnih prihoda, iznad realnih. Isključivanjem efekta naplate starog duga ukupna naplata trošarina na pivo je negativna -2,5%, a naplata trošarina na domaća piva je u dubokoj dubiozi od -8,8%. Trošarina na vino je uvedena posljednjim izmjenama Zakona o trošarinama. Budući da se trošarine na vino naplaćuju od veljače 2018., usporedbe naplate u prvom kvartalu 2019. nije relevantno za analizu, dok je u drugom kvartalu 2019. zabilježen pad prihoda od 15,6 %, a u trećem rast od 14,4 %.

Grafikon 2.12. Prihodi od trošarina na alkoholna/bezalkoholna pića (kv)

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

2.3. Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2019. - 2022. godine

Projekcije prihoda za razdoblje 2019. - 2022. godine dostupne su u tabeli 2.1. Kako bi se osigurala usporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od neizravnih poreza, projekcije prihoda od istih prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu s izvješćima UNO-a o naplati po vrstama prihoda.

Tabela 2.1. Projekcije prihoda od neizravnih poreza 2019. - 2022. godine (u mil. KM)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija					2019	2020	2021	2022
		2018	2019	2020	2021					
PDV	3.839,0	4.002,7	4.132,2	4.270,7	4.427,6		4,3%	3,2%	3,4%	3,7%
Trošarine	1.444,7	1.521,2	1.554,4	1.594,5	1.639,8		5,3%	2,2%	2,6%	2,8%
Carine	286,6	301,5	322,0	347,2	377,0		5,2%	6,8%	7,8%	8,6%
Putarina	620,7	657,2	669,7	683,1	697,5		5,9%	1,9%	2,0%	2,1%
Ostalo	29,7	29,9	30,3	30,7	31,1		0,7%	1,3%	1,3%	1,3%
UKUPNO	6.220,8	6.512,6	6.708,7	6.926,2	7.173,0		4,7%	3,0%	3,2%	3,6%
Namjenska putarina *)	-385,9	-410,8	-418,6	-427,0	-435,9		6,4%	1,9%	2,0%	2,1%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.834,9	6.101,8	6.290,1	6.499,2	6.737,1		4,6%	3,1%	3,3%	3,7%

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Napomene:

*) Namjenska cestarina je do 1. 2. 2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1. 2. 2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

**) Iznos raspoređene namjenske cestarine u 2018. godini prema odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda⁴⁰ ne odgovara u potpunosti iznosu prikupljene namjenske cestarine prikazane u tabeli 3 (385,9 mil KM) zbog primjene novog modela raspodjele prikupljene namjenske cestarine od 1. 2. 2018. prema kojem se raspodjela ne vrši na dnevnoj bazi, nego naknadno, po završetku mjeseca za prethodni mjesec na temelju preliminarog/konačnog izvješća UNO o naplaćenim prihodima po vrstama. Raspodjele namjenske cestarine od 0,10 KM/litar derivata po starom modelu dnevne raspodjele okončana je 31. 1. 2018., a raspodjela namjenske cestarine od 0,25 KM/litar derivata entitetima i Brčko distriktu prema novom modelu započela je tek u ožujku 2018.

U Tabeli 2.2. su prikazane projekcije prihoda u % BDP-a. Opadajući trend neizravnih poreza u BDP- u objašnjava se projektiranim padom udjela potrošnje u BDP-u (DEP) projektirani udio indirektnih poreza u ukupnoj potrošnji u narednom razdoblju je stabilan i iznosi 19,7% u 2019. i 2020. godini (rast 0,4 p.p. u odnosu na 2018. godinu), te 19,8% u 2021. i 2022. godini.

⁴⁰ „Službeni glasnik BiH“, br. 91/17

Tabela 2.2. Projekcije prihoda od neizravnih poreza 2019. - 2022. godine (u % BDP-a)

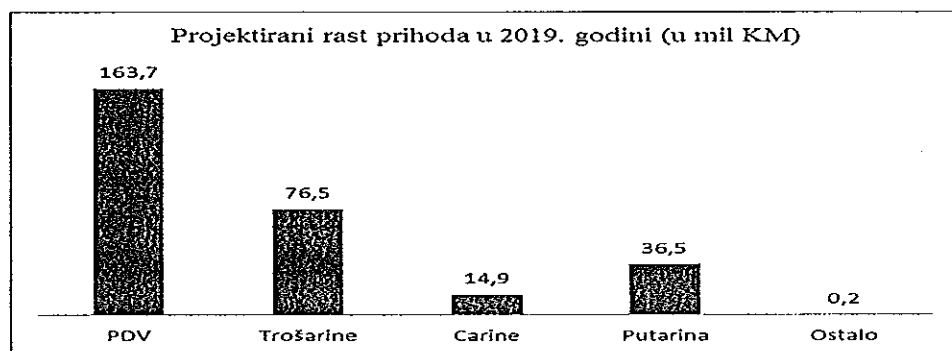
Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
		2018	2019	2020	2021
PDV	11,3%	11,3%	11,2%	11,0%	10,9%
Trošarine	4,2%	4,3%	4,2%	4,1%	4,0%
Carine	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Putarina	1,8%	1,9%	1,8%	1,8%	1,7%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	18,3%	18,4%	18,2%	17,9%	17,6%
Namjenska putarina	-1,1%	-1,2%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	17,2%	17,3%	17,0%	16,8%	16,6%

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

2.3.1. Projekcije za 2019. godinu

Projektirani iznos netonaplate prihoda od neizravnih poreza za 2019. godinu iznosi 6.512,6 mil. KM, što je za 4,7 % više nego u 2018. godini. Projektirani rast prihoda u apsolutnom iznosu iznosi 291,8 mil. KM. Grafikon 2.12. prikazuje udio pojedinih vrsta prihoda u projektiranom apsolutnom rastu ukupnih prihoda.

Grafikon 2.12. Projekcije rasta prihoda za 2019. godinu (mil. KM)

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Najveći doprinos projektiranom apsolutnom rastu prihoda u 2019. godinu imaju prihodi od PDV-a (163,7 mil. KM). Osnovni faktori koji su utjecali da projektirana stopa rasta godišnje naplate (4,3 %) bude nešto ispod ostvarene stope rasta neto PDV-a u razdoblju I. – IX. 2019. su:

- ✓ Projekcije makroekonomskih pokazatelja na razini godine (DEP), prvenstveno rasta privatne potrošnje, koja je ispod stope rasta neto PDV-a u razdoblju I. – IX. 2019.
- ✓ Osnovica za usporedbe je relativno više uvećana u razdoblju I. – IX. 2018 nego u ostatku godine po osnovu prakse plaćanja obveza za trošarine na derivate nafte i cestarine iz PDV

kredita. Naplata domaćeg PDV-a je u razdoblju I. – IX. 2018. godine uvećana za 2,0 % po navedenom osnovu, dok je u razdoblju X. – XII. 2018. g. uvećana za 1,1 %.

Projektirani iznos ukupnih prihoda od trošarina u 2019. godini iznosi 1.521,2 mil. KM, što je za 76,5 mil. KM ili 5,3% više od ostvarenja u 2018. Veliki dio rasta trošarina u 2019. godini potječe od projektiranog rasta trošarina na derivate nafte koji je značajan zbog učestale prakse kompenzacije obveza za trošarine i cestarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita u 2018. godini. U prilog projektiranom visokom rastu trošarina na derivate nafte idu i povoljni trendovi naplate ovih prihoda u razdoblju I. – IX. 2019. Projekcije prihoda od trošarina na duhanske prerađevine prate tekuće i povijesne trendove, imajući u vidu da njihovo kretanje ovisi o poslovnim politikama 3 - 4 velike kompanije iz duhanske industrije. U četvrtom kvartalu se očekuje pogoršanje trendova, jer je duhanska industrija, za razliku od prethodnih godina, korigirala maloprodajne cijene tek nakon šest mjeseci od posljednjeg povećanja specifične trošarine na duhan (1. 1. 2019.). Zadržavanje maloprodajnih cijena ispod razine koja je bila očekivana, ukoliko se ukupni dodani porezni teret prevali na cijene, donijelo je rast prodaje i rast prihoda iznad očekivanja. Budući da je vrhunac prometa cigareta i ostalih duhanskih prerađevina bio u ljetnom razdoblju u četvrtom kvartalu očekuje se smirivanje potrošnje i usporavanje rasta prihoda od trošarina. S druge strane, s obzirom da je okončana harmonizacija trošarina na cigarete sa zakonskim plafonom oporezivanja, neće biti više pritiska kako na duhanske kompanije tako i na potrošače da se prilagode kao što je bilo do sada. To će u velikoj mjeri relaksirati poslovnu politiku duhanske industrije i potrošnju konzumenata duhanskih prerađevina, što bi se moglo negativno odraziti i na prihode u posljednjem kvartalu 2019. Polazeći od navedenih pretpostavki, očekuje se rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine od 4,5 %. Projektirani iznos cestarine u 2019. godini iznosi 657,2 mil. KM, što je za 5,9 % više od ostvarenja u 2018. Projektirani rast cestarine od 36,5 mil. KM u 2019. zasnovan je na:

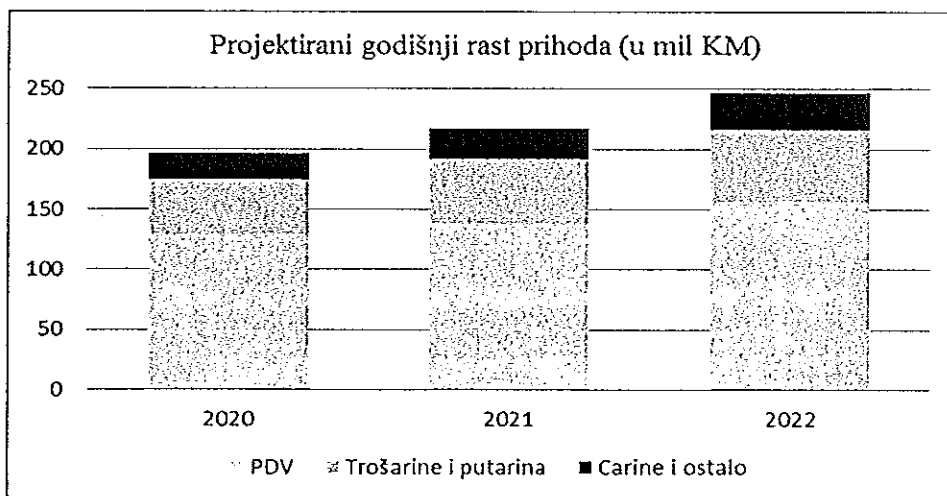
- ✓ efektima rasta namjenske stope cestarine u siječnju 2019. u odnosu na siječanj 2018. (izmjene Zakona o trošarinama primjenjuju se od 1. 2. 2018.),
- ✓ Procjenama makroekonomskih pokazatelja (DEP),
- ✓ Nižoj osnovici za usporedbe (2018. godina) po osnovi kompenzacije obveza za cestarinu iz potraživanja po osnovu PDV kredita.

Projekcija prihoda od carina za 2019. godinu iznosi 301,5 mil. KM, a zasnovana je na tekućim trendovima naplate i projekcijama rasta uvoza.

2.3.2. Projekcije za razdoblje 2020. – 2022. godine

Projektirane stope rasta prihoda za 2020., 2021. i 2022. godinu iznose 3,0 %, 3,2 % i 3,6 % respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, povijesnoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2019. godinu. Kao i u slučaju 2019. godine projekcije su izrađene na gotovinskoj osnovi. Pretpostavljeno je da neće biti kompenzacija obveza za trošarine i cestarinu i potraživanja po osnovi PDV-a. Ukoliko ih eventualno bude, to se može odraziti na odstupanja naplate od projekcija po vrstama prihoda, a ne na ukupnu naplatu neizravnih poreza. Godišnji rast prihoda od neizravnih poreza prikazan je u grafikonu ispod.

Grafikon 2.13. Projekcije godišnjeg rasta prihoda (u mil. KM)

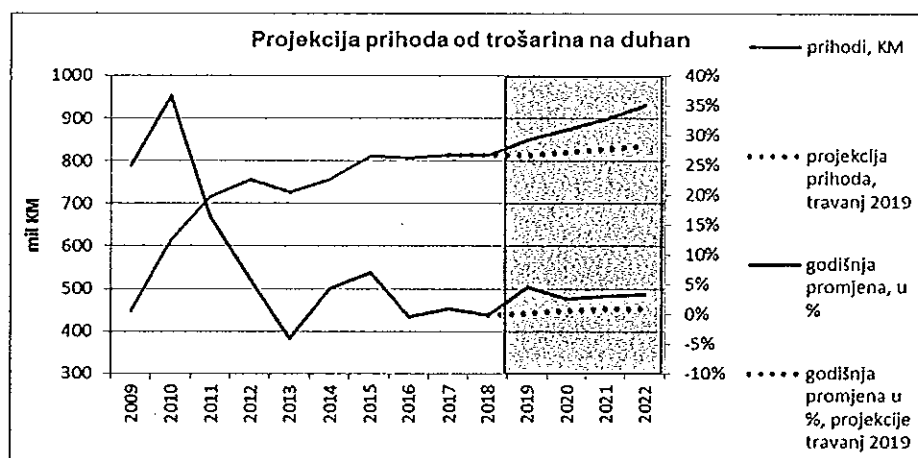
Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019. g.

Najveći generator suficita prihoda od neizravnih poreza u navedenom razdoblju je PDV, s obzirom na njegov značajan udio u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta u skladu s projekcijama kretanja potrošnje. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generiraju preko 63,0 % apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda.

Prihodi od cestarine ne doprinose značajno projektiranom apsolutnom rastu prihoda u razdoblju 2020. - 2022. godine, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreznih stopa. Projekcije trošarina (izuzev dijela trošarina na duhan koje se naplaćuju ad valorem) i cestarine bazirane su na projekcijama realnih stopa rasta odgovarajućih projekcija makroekonomskih pokazatelja, što je još jedan od razloga, pored pada udjela potrošnje u BDP-u, trenda pada projektiranih iznosa prihoda u BDP-u. Okončanjem procesa harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU-a u 2019. godini u naredne tri godine može se očekivati stabilizacija tržišta duhanskih prerađevina, pa potom i oporavak. Ostvarenje navedenih prognoza ovisi o rastu dohotka, koji bi mogao utjecati da se pušači koji su ranije zbog visokih cijena cigareta prešli na rezani duhan ponovno vrate na potrošnju cigareta. U takvim okolnostima realno je očekivati prvo stagnaciju, a potom i opadanje tržišta rezanog duhana, tim više što će porezno opterećenje rezanog duhana biti veće od 1. 1. 2020. zbog usklađivanja s kretanjem maloprodajnih cijena cigareta u 2019.

S obzirom da je podrijetlo potrebno stabilizirati tržište očekuje se i stabilizacija cijena cigareta u prosjeku. Moguće je da će zbog pozicioniranja na tržištu biti promjena cijena pojedinih brendova, pogotovo imajući u vidu potpunu neizvjesnost u vezi budućnosti domaće proizvodnje cigareta. Očekuje se da će vrijednost tržišta cigareta pratiti rast potrošnje, što bi uz zadržavanje maloprodajnih cijena na dostignutoj razini ili čak njihovo smanjenje, moglo rezultirati rastom potrošnje cigareta nakon desetljeća oštrog pada. U navedenim okolnostima u 2020. je moguće očekivati rast prihoda od trošarina od 2,7 %, a u 2021. i 2022. od 3,0 % i 3,4 %, respektivno (grafikon 2.14). Osim makroekonomskih trendova i rasta dohotka važan faktor ostvarenja prognoziranog rasta naplate prihoda od trošarina i dalje je efikasnost mjera za borbu protiv crnog tržišta.

Grafikon 2.14. Projekcije prihoda od trošarina na duhan

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 20

2.4. Razlike u odnosu na prethodne projekcije

Razlike projekcija neizravnih poreza za razdoblje 2019. – 2022. u odnosu na projekcije iz trevnja 2019. godine proizlaze iz promjene trendova naplate pojedinih vrsta prihoda i promjena u projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

Tabela 2.3. Razlike projekcija za razdoblje 2019. – 2022. u odnosu na projekcije iz travnja 2019. g.

	u mil KM				u % BDP-a *)			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
PDV	23,3	25,9	24,2	22,7	0,07%	0,07%	0,06%	0,06%
Trošarine	41,1	58,8	77,4	100,1	0,12%	0,16%	0,20%	0,25%
Carine	-0,8	-2,4	-1,0	0,7	0,00%	-0,01%	0,00%	0,00%
Putarina	0,8	1,5	1,5	1,6	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Ostalo	-4,6	-4,7	-4,7	-4,7	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
UKUPNO	59,7	79,1	97,4	120,4	0,17%	0,21%	0,25%	0,30%

*) DEP projekcije, rujan 2019. godine

Izvor: OMA, Bilten 172/173, studeni/prosinac 2019.

Iz tabele 2.3. se može zaključiti da su najveće razlike u odnosu na prethodne projekcije na prihodima od trošarina. Najveći dio ovih razlika odnosi se na trošarine na duhan (87,8 % razlika trošarina u 2019. i preko 90,0 % razlika trošarina u narednim godinama). Razlike projekcija trošarina na duhan za 2019. godinu potječu uglavnom od politike dužeg odlaganja povećanja maloprodajnih cijena cigareta i preuzimanja dijela dodatnog poreznog opterećenja na teret dobiti duhanskih kompanija, koja je doprinijela rastu prodaje cigareta i naplate prihoda od trošarina iznad očekivanja. Osim toga, u ljetnim mjesecima faktor rasta prihoda je bilo povećanje sezonske potrošnje nerezidenata. U narednim godinama razlike projekcija trošarina na

duhan potječu od više osnovice iz 2019. godine, te zbog povezivanja kretanja vrijednosti tržišta cigareta s makroekonomskim projekcijama DEP-a.

Pozitivne razlike na projekcijama prihoda od PDV-a u 2019. godini potječu od većih korekcija naniže iznosa povrata od korekcija bruto prihoda u odnosu na travanjske projekcije Odjela. Iako su projekcije brutoprihoda od PDV-a korigirane naniže zbog pogoršanja trendova naplate u odnosu na prvi kvartal 2019., uslijed smanjenja projektiranog iznosa povrata za 2019. godinu, koja je izvršena na osnovu posljednjih trendova isplata, netonaplata je korigirana naviše u odnosu na travanjske projekcije. U narednim godinama razlike projekcija PDV-a potječu ponovno od više osnovice iz 2019. godine i neznatnih razlika u projekcijama rasta privatne potrošnje. Manje razlike na projekcijama prihoda od carina potječu od promjena projekcija uvoza, dok, također manje razlike na cestarini potječu od predviđenog višeg rasta osnovice za prihode od cestarine u odnosu na trošarine na derivate nafte, zbog promjena u strukturi osnovica na osnovu posljednjih dostupnih podataka s kojima raspolaže UNO.

2.5. Rizici po projekcije

S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2019. – 2022. je podložno sljedećim rizicima:

- ✓ Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- ✓ Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razinu rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini;
- ✓ Slabljenje borbe protiv crnog tržišta duhanskih prerađevina nakon okončanja harmonizacije poreznog opterećenja cigareta u BiH sa standardima EU-a;
- ✓ Masovan odljev stanovništva može prouzročiti smanjenje oporezive potrošnje koju su nezaposleni građani koji napuštaju BiH financirali dohocima iz sive ekonomije ili iz doznaka iz inozemstva, kao i potrošnje radno aktivnih osoba koje napuštaju BiH, čiji će se dohodak zbog seljenja obitelji većinom trošiti izvan BiH;
- ✓ Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja, pogodit će tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od trošarina na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.

III. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BIH

Primarna fiskalna bilanca, definirana u skladu s člankom 1. stavkom 2. Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini, planira se u 2020. godini u vidu suficita, u iznosu od 289,3 mil. KM ili 0,8 % projektiranog BDP-a za 2020. godinu, od čega:

- institucije BiH planiraju deficit od 67,5 mil. KM,
- Republika Srpska planira suficit od 76,1 mil. KM,
- Federacija BiH planira suficit od 271,2 mil. KM i
- Brčko distrikt planira suficit od 9,5 mil. KM.

3.1. Razina i struktura javne potrošnje

Razina javnih rashoda, kao udio u BDP-u, u razdoblju 2020. - 2022. godine treba se smanjivati s ciljem da razina javnih rashoda konsolidirano na razini BiH bude ispod 40 % BDP-a.

Tabela 3: Ukupni javni rashodi u BiH u razdoblju 2019. - 2022. godine (u mil. KM)

Rashodi	2019	2020	2021	2022
Institucije BiH	962.6	991.4	991.4	991.4
Federacija BiH	9,307.40	8,964.40	9,054.40	9,179.80
Republika Srpska	4,581.20	4,663.90	4,657.80	4,709.10
Brčko distrikt	270.6	252.4	260.9	269.3
Ukupno rashodi (Konsolidirano)	15,121.80	14,872.10	14,964.50	15,149.60
BDP	35,346	36,893	38,720	40,699
Institucije BiH	2.7 %	2.7 %	2.6 %	2.4 %
Federacija BiH	26.3 %	24.3 %	23.4 %	22.6 %
Republika Srpska	13.0 %	12.6 %	12.0 %	11.6 %
Brčko distrikt	0.8 %	0.7 %	0.7 %	0.7 %
Ukupno u BDP-u	42.8 %	40.3 %	38.6 %	37.2 %

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

3.2. Tabelarni pregled okvira proračuna

Struktura rashoda proračuna je ilustrativna i okvirna, a svaka razina vlasti u skladu s usvojenim politikama utvrđuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOP-ovima i godišnjim proračunima. U tabelarnom pregledu okvira proračuna (u nastavku) dan je konsolidirani pregled prihoda, rashoda, financiranja i primarne bilance za razdoblje 2019. - 2022. godine, odnosno pregled za institucije Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku, Federaciju Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt, te konsolidirano za Bosnu i Hercegovinu.

Izvešće uključuje:

- prihode, rashode i financiranje proračuna institucija Bosne i Hercegovine (tabela 3.1.);
- prihode, rashode i financiranje proračuna Republike Srpske (fond 01) i fondova 02 do 05; prihode, rashode i financiranje korisnika proračuna Republike koji posluju preko vlastitih bankovnih računa izvan GKT; prihode, rashode i financiranje proračuna općina i gradova; prihode, rashode i financiranje finansijskih planova izvanproračunskih fondova; prihode, rashode i financiranje finansijskih planova JP "Putevi RS" i JP "Autoputevi RS", te ino projekte, sredstva "escrow" računa i cestarine (tabela 3.2.);
- prihode, rashode i financiranje proračuna Federacije Bosne i Hercegovine; prihode, rashode i financiranje proračuna kantona; prihode, rashode i financiranje proračuna općina i gradova; prihode, rashode i financiranje finansijskih planova izvan proračunskih fondova i kantonalnih direkcija za ceste, prihode, rashode i financiranje javnih poduzeća i ino projekte (tabela 3.3.) i
- prihode, rashode i financiranje proračuna Brčko distrikta i fondova u Brčko distriktu (tabela 3.4.).

Napomena: Prilikom usporedbe izvješća po razinama treba voditi računa o razlikama u obuhvatu podataka.

Institucije BiH

Tabela 3.1.a: Okvir proračuna institucija BiH (u mil. KM)

INSTITUCIJE BiH	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Prihodi	923,6	880,0	923,9	929,8	926,5
Porezni prihodi	750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
Neizravni porezi	750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
Izravni porezi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali porezni prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi i transferi	18,0	0,6	0,7	0,6	0,5
Ostali prihodi	155,6	129,4	143,2	149,2	146,0
Rashodi	956,6	962,6	991,4	991,4	991,4
Brutoplaće i naknade	652,9	687,4	731,5	735,4	740,3
Izdaci za materijal i usluge	173,3	181,6	181,5	182,6	194,9
Kamate	0,8	1,1	1,0	1,0	0,9
Subvencije, socijalna davanja i transferi	25,8	20,1	17,2	15,4	15,3
Ostali rashodi	18,6	17,7	16,5	16,2	16,5
Netoizdaci za nefinancijsku imovinu	85,2	54,6	43,7	40,7	23,5
Bilanca	-33,0	-82,6	-67,5	-61,5	-64,9
Financiranje	33,0	82,6	67,5	61,5	64,9
Domaće	34,3	86,0	72,1	7,2	12,3
Otplata unutarnjeg duga	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo (+/-)	34,3	86,0	72,1	7,2	12,3
Vanjsko	-1,3	-3,4	-4,6	-4,6	-4,6
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	-1,3	-3,4	-4,6	-4,6	-4,6
Nepokriveni višak rashoda	0,0	0,0	0,0	58,9	57,2

Izvor: Ministarstvo financija i trezora BiH

Republika Srpska

Tabela 3.2.a: Okvir proračuna Republike Srpske (u mil. KM)

REPUBLIKA SRPSKA	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Prihodi	4.378,6	4.476,6	4.740,0	4.842,7	4.979,8
Porezni prihodi	2.435,1	2.520,5	2.647,2	2.724,8	2.821,9
Neizravni porezi	1.927,2	1.999,5	2.109,4	2.171,3	2.250,4
Izravni porezi	481,5	489,1	497,8	512,8	529,4
Ostali porezni prihodi	26,4	31,9	40,0	40,7	42,1
Doprinosi	1.540,4	1.564,4	1.676,3	1.706,5	1.734,8
Grantovi i transferi	27,8	11,5	23,9	8,5	6,3
Ostali prihodi	375,3	380,2	392,6	402,9	416,8
Rashodi	4.433,3	4.581,2	4.663,9	4.657,8	4.709,1
Brutoplaće i naknade	947,6	1.006,6	1.089,7	1.097,4	1.103,4
Izdaci za materijal i usluge	365,5	386,7	383,0	383,6	386,2
Kamate	135,7	140,6	139,0	138,0	133,6
Subvencije, socijalna davanja i transferi	2.225,9	2.290,0	2.369,4	2.417,5	2.418,4
Ostali rashodi	220,9	161,7	164,7	161,8	169,8
Netoizdaci za nefinancijsku imovinu	537,7	595,6	518,1	459,5	497,7
Bilanca	-54,7	-104,6	76,1	184,9	270,7
Financiranje	54,7	104,6	-76,1	-184,9	-270,7
Domaće	-294,3	33,3	-16,4	-71,4	-19,1
Otplata unutarnjeg duga	-442,9	-375,5	-268,7	-347,7	-325,4
Ostalo (+/-)	148,6	408,8	252,3	276,3	306,3
Vanjsko	346,0	27,3	-59,8	-113,5	-251,6
Povlačenje ino kredita	654,9	291,2	171,1	138,0	6,1
Otplata glavnice ino kredita	-308,9	-263,9	-230,9	-251,5	-257,7
Nepokriveni višak rashoda	3,0	44,0	0,1	0,0	0,0

Izvor: Ministarstvo financija Republike Srpske

Federacija BiH

Tabela 3.3.a: Okvir proračuna Federacije BiH (u mil. KM)

FEDERACIJA BiH	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Prihodi	8.719,3	9.322,8	9.235,6	9.424,2	9.625,9
Porezni prihodi	4.140,9	4.392,0	4.509,3	4.678,7	4.836,4
Neizravni porezi	3.261,9	3.526,6	3.626,0	3.779,8	3.923,6
Izravni porezi	878,2	864,7	883,2	898,8	912,8
Ostali porezni prihodi	0,8	0,7	0,1	0,1	0,0
Doprinosi	3.456,5	3.533,7	3.607,2	3.655,9	3.708,0
Grantovi i transferi	16,7	33,7	9,2	8,7	8,9
Ostali prihodi	1.105,2	1.363,4	1.109,9	1.080,9	1.072,6
Rashodi	7.839,8	9.307,4	8.964,4	9.054,4	9.179,8
Brutoplaće i naknade	1.753,4	2.058,0	2.055,4	2.068,2	2.069,6
Izdaci za materijal i usluge	1.734,7	2.033,2	1.956,8	1.967,5	2.008,3
Kamate	113,3	140,0	137,0	155,0	161,7
Subvencije, socijalna davanja i transferi	3.627,6	3.954,0	4.138,6	4.201,8	4.264,2
Ostali rashodi	308,4	544,6	316,5	318,6	320,8
Netoizdaci za nefinancijsku imovinu	302,4	577,6	360,1	343,3	355,2
Bilanca	879,5	15,4	271,2	369,8	446,1
Financiranje	-879,5	-15,4	-271,2	-369,8	-446,1
Domaće	-774,2	-441,1	-780,8	-615,6	-284,5
Otplata unutarnjeg duga	-270,8	-224,0	-487,9	-511,8	-572,8
Ostalo (+/-)	-503,4	-217,1	-292,9	-103,8	288,3
Vanjsko	26,2	95,1	368,0	44,6	-257,8
Povlačenje ino kredita	563,4	587,1	822,9	563,8	241,7
Otplata glavnice ino kredita	-537,2	-492,0	-454,9	-519,2	-499,5
Nepokriveni višak rashoda	-131,5	330,6	141,6	201,2	96,2

Izvor: Ministarstvo financija Federacije BiH

Brčko distrikt

Tabela 3.4.a: Okvir proračuna Brčko distrikta (u mil. KM)

BRČKO DISTRIKT	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Prihodi	253,5	251,5	261,9	269,3	277,7
Porezni prihodi	203,9	208,0	217,7	224,5	232,1
Neizravni porezi	175,7	179,5	187,8	194,6	202,2
Izravni porezi	28,2	28,5	29,9	29,9	29,9
Ostali porezni prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	31,0	31,6	32,4	33,0	33,8
Grantovi i transferi	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali prihodi	16,2	11,9	11,8	11,8	11,8
Rashodi	221,5	270,6	252,4	260,9	269,3
Brutoplaće i naknade	71,1	84,8	92,0	92,4	92,5
Izdaci za materijal i usluge	67,6	72,0	72,9	73,7	80,9
Kamate	0,4	0,4	0,8	0,7	0,6
Subvencije, socijalna davanja i transferi	77,9	85,9	75,6	83,9	84,9
Ostali rashodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netoizdaci za nefinancijsku imovinu	4,5	27,5	11,1	10,2	10,4
Bilanca	32,0	-19,1	9,5	8,4	8,4
Financiranje	-32,0	19,1	-9,5	-8,4	-8,4
Domaće	2,9	5,6	6,1	6,0	6,0
Otplata unutarnjeg duga	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7
Ostalo (+/-)	3,5	6,2	6,8	6,7	6,7
Vanjsko	-4,0	-8,1	-9,3	-8,0	-8,2
Povlačenje ino kredita	2,8	0,6	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	-6,8	-8,7	-9,3	-8,0	-8,2
Nepokriveni višak rashoda	-30,9	21,6	-6,3	-6,4	-6,2

Izvor: Direkcija za financije Brčko distrikta

BiH: konsolidirano**Tabela 3.5.a: Konsolidirano BiH (u mil. KM)**

BiH - KONSOLIDIRANO	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Prihodi	14.275,0	14.930,9	15.161,4	15.466,0	15.809,9
Porezni prihodi	7.529,9	7.870,5	8.154,2	8.408,0	8.670,4
Neizravni porezi	6.114,8	6.455,6	6.703,2	6.925,7	7.156,2
Izravni porezi	1.387,9	1.382,3	1.410,9	1.441,5	1.472,1
Ostali porezni prihodi	27,2	32,6	40,1	40,8	42,1
Doprinosi	5.027,9	5.129,7	5.315,9	5.395,4	5.476,6
Grantovi i transferi	64,9	45,8	33,8	17,8	15,7
Ostali prihodi	1.652,3	1.884,9	1.657,5	1.644,8	1.647,2
Rashodi	13.451,2	15.121,8	14.872,1	14.964,5	15.149,6
Brutoplaće i naknade	3.425,0	3.836,8	3.968,6	3.993,4	4.005,8
Izdaci za materijal i usluge	2.341,1	2.673,5	2.594,2	2.607,4	2.670,3
Kamate	250,2	282,1	277,8	294,7	296,8
Subvencije, socijalna davanja i transferi	5.957,2	6.350,0	6.600,8	6.718,6	6.782,8
Ostali rashodi	547,9	724,0	497,7	496,6	507,1
Netoizdaci za nefinancijsku imovinu	929,8	1.255,3	933,0	853,7	886,8
Bilanca	823,8	-190,9	289,3	501,6	660,3
Financiranje	-823,8	190,9	-289,3	-501,6	-660,3
Domaće	-1.031,3	-316,2	-719,0	-673,8	-285,3
Otplata unutarnjeg duga	-714,3	-600,1	-757,3	-860,2	-898,9
Ostalo (+/-)	-317,0	283,9	38,3	186,4	613,6
Vanjsko	366,9	110,9	294,3	-81,5	-522,2
Povlačenje ino kredita	1.221,1	878,9	994,0	701,8	247,8
Otplata glavnice ino kredita	-854,2	-768,0	-699,7	-783,3	-770,0
Nepokriveni višak rashoda	-159,4	396,2	135,4	253,7	147,2

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

3.3. Gornje granice zaduženja budžeta

Ograničenja iznosa duga na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini utvrđena su zakonima, i to:

- Zakonom o zaduživanju, dugu i jamstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 52/05),
- Zakonom o zaduživanju, dugu i jamstvima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 71/12, 52/14 i 114/17), i
- Zakonom o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16).

Republika Srpska

Zakonom o zaduživanju, dugu i jamstvima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 71/12, 52/14 i 114/17) utvrđeno je da javni dug Republike Srpske (dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55 % BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2020. godini: 6.370,7 mil. KM), dok ukupan dug Republike Srpske (javni dug Republike Srpske, dug javnih poduzeća, Investicijsko-razvojne banke Republike Srpske i institucija javnog sektora) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60 % BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2020. godini: 6.949,8 mil. KM).

Federacija BiH

Ukupan prihod gradova i općina u Federaciji BiH ostvaren u 2018. godini iznosi 890,2 mil. KM.

Gradovi i općine se, u skladu s odredbama Zakona o dugu, zaduživanju i jamstvima, mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme odobrenja zaduženja iznos servisiranja duga koji dospijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva grada i općine, ne prelazi 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini: 10 % prihoda općina i gradova ostvarenih u 2018. godini iznosi 89,02 mil. KM, što predstavlja zakonsko ograničenje ukupnog godišnjeg servisiranja obveza svih općina, s tim što se svaka općina/grad pojedinačno može zadužiti ukoliko u vrijeme odobrenja dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga koji dospijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva općine/grada, ne prelazi 10 % prihoda konkretne općine/grada ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Ukupan prihod kantona u Federaciji BiH ostvaren u 2018. godini iznosi 2.301,2 mil. KM.

Kantoni se, u skladu s odredbama Zakona o dugu, zaduživanju i jamstvima, mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva kantona koja dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona, ne prelaze 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini i u okvirima ukupnih ograničenja: 10 % prihoda kantona ostvarenih u 2018. godini iznosi 230.116.973 KM, što predstavlja iznos ukupnog mogućeg godišnjeg servisiranja svih dugova (obveza) kantona, s tim što se svaki kanton pojedinačno može zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i

Prema procjenama Ministarstva financija Republike Srpske, procijenjeni nominalni bruto domaći proizvod Republike Srpske u 2020. godini će iznositi 11.583,0 mil. KM.

jamstva koja dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona, ne prelaze 10 % prihoda konkretnog kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Konsolidirani prihod Federacije BiH i kantona u 2018. godini iznosi 4.460,7 mil. KM, od čega:

Federacija BiH 2.159,5 mil. KM

kantoni 2.301,2 mil. KM.

Federacija se može dugoročno zadužiti ukoliko iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koja dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva Federacije, zajedno s ograničenjima iznosa duga kantona ne prelaze 18 % konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Godišnje servisiranje duga Federacije i kantona može iznositi maksimalno 18 % konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u 2018. godini, odnosno do 802.927.862 KM. Godišnji servis duga u 2018. godini svih razina vlasti u Federaciji BiH može iznositi do 892,0 mil. KM godišnje, od čega:

- servis duga općina i gradova do 89,02 mil. KM (10 % u odnosu na ukupan prihod u 2018. godini)
- servis duga kantona do 230,1 mil. KM (10 % u odnosu na ukupan prihod kantona u 2018. godini)
- servis duga Federacije BiH do 572,9 mil. KM, što predstavlja razliku između 803,0 mil. KM (koliko iznosi 18 % konsolidiranih prihoda Federacije BiH i kantona iz 2018. godine) i 230,1 mil. KM (što je 10 % prihoda kantona ostvarenih u 2018. godini).